

СЛОВО ПРОСВІТИ

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ТИЖНЕВИК

25 (402), 21—27 червня 2007

Фото Олександра Литвиненка

ПРЯМА МОВА

Сьогодні вже стало очевидним фактом, що майже всі гілки влади в Україні виродилися, перетворилися на «акселератів» із гіпертрофованими потребами, хоч і стали безплідними і лише заступають сонце, а то й дорогу в майбутнє для українського народу.

Зруйновано і дух, і принципи суду, починаючи з Конституційного і закінчуючи судом найпершої інстанції. Указ Президента чи постанову парламенту може скасувати провінційний суддя-хабарник із райцентрівської Нетребівки чи Зачепилівки. Суди за гроші вже призначають генеральних прокурорів, суддів, народних депутатів, суди за астрономічні суми зі злочинів можуть зробити ідеального українського громадянина, з жорстокого бандита — еталонного мораліста, якому відкривається шлях до найвищих посад. Суддя Конституційного Суду може взяти кілька-мільйонного хабара за участь у нібито «цивілізованому» замаху на конституційний лад держави. Гарант Конституції звільняє цього суддю з посади, а районний суд поновлює його знову. І цей суддя може визначати нашу з вами долю, українці, на кілька поколінь уперед?

Політичні шулери з-під купола парламенту так засмітили голову середньостатистичному українцеві, що часто він не може зрозуміти, в якому світі, реальному чи віртуальному, існує? Тричі розпущена (жоден із трьох указів Президента не визнано антиконституційним, отже, вони діють!) імітує бурхливу «діяльність», щоденно через свій телеканал «Рада» та через головну програму Національного радіо виливає на голови українців цілі ніагари жовчі, примітивної озлоби, політичної отрути, фантастичної брехні, інтелектуальної недолугості. А щоб хоч якось виправдати проїдання мільйонів народних грошей — штампує мертворождені псевдозакони, які не вступають у дію, бо без президентського підпису вони залишаються паперовими «журавликами», випущеними з вікон Олександра Мороза.

А правова логіка подій для справедливого і державницького Конституційного Суду проста і очевидна. Регіонали, кому-

Володимир ЯВОРІВСЬКИЙ: «ДЕЯКИМ ПЕРСОНАМ З ПОЛІТИЧНОГО «ОЛІМПУ» ВАРТО БУЛО Б ПОВИСНУТИ НА СВОЇЙ ГІЛЦІ ВЛАДИ»

ністи та «непрогресивні» соціалісти утворили в парламенті просту більшість, яка може прийняти будь-який закон — навіть антиукраїнський чи антинародний. Забудемо про підле відступництво лідера та челяді соціалістів. Хоч би як ми до цього ставилися, але юридично коаліційна більшість у Верховній Раді таки існувала. У мене і в багатьох мільйонів українців згода Президента на прем'єрство Януковича викликала велетенську тривогу, і я про це говорив публічно. Та Ющенко тримався букви і духу чинної (нагадаю: морозівсько-симоненківсько-медведчуківської!) Конституції України. Вважатимемо і це данністю.

Прийняті Верховною Радою антиукраїнські чи відверто лобістські закони зупинялися президентським «вето», яке дві з половиною сотень депутатів не могли подолати, не маючи триста голосів без опозиції — без БЮТу чи «Нашої України». Триста заповітних голосів могли цілковито розв'язати руки і вгамувати апетити штучно схрещених комуно-капіталістів. Тоді можна було б міняти державний устрій, статус, а головне — оголошувати імпичмент Ющенкові, обирати Президента в парламенті, і до кінця 2007-го Олександр Мороз уже б возсідав у давньоомріянім кріслі на Банківській, у резиденції глави держави. Від багаторічного, лукавого вичікування такого шансу в нього здали нерви, і він проговорився: ось-ось вони матимуть «трюхсотку»! Звідки вона може взятися після того, коли народ під час виборів чітко окреслив свою волю: навіть після фактичної зради своїх виборців соціалістами — все одно владна коаліція мала

тільки звичайну законодавчу більшість. Навіть 240 не набиралося.

Нагадаю, що, здається, в Іспанії владна більшість має перевагу лише... на одного депутата. Ви можете уявити, **скільки б коштував** такий депутат в Україні? Що б із ним робили? Або пропонували мільярди доларів «за вірність» чи за зраду, або... він загинув би в автокатастрофі, на полюванні чи від несподіваного серцевого нападу. А в Іспанії парламент функціонує, бо така воля іспанського народу. І нікому з політиків не заїде в голову порушувати цей вибір нації.

І тоді, буквально з перших днів функціонування Верховної Ради, почалося агресивне «рекрутування» морально найквалітніших і найжадібніших до посад і грошей водночас нардепів із опозиції. Один із них, житомирський, що для багатьох неочікувано зрадив БЮТ, сказав мені відверто: «Три мільйона долларів я до кінця днів своїх не зароблюю, а життя одна. Десять лет я отдал опозиции... Устал. Стыдно, конечно...»

Страшенно хочеться написати про перебіжчиків щось художньо-психологічне. Заирнути в їхні душі, розкрити мотиви, внутрішні голоси, свідомість і підсвідомість. До і після. Обов'язково зроблю це після виборів. Чого вартий молодий Ковтуненко: у нього ж увесь час фосфорично палали очі, і він постійно хотів «порвати» регіоналів, «коміків» і «социків». І таки «рвав», аж надто по-лакейському, а не по-чоловічому захищаючи Юлію Тимошенко там, де цей захист не був потрібним.

Продовження на с. 2

ПІДТРИМАЙМО КОС- ТЯНТИНА СУШКА І ХОРТИ- ЦЮ!

4

ЛИС МИКИТА ПОВЕРНУВСЯ

9

РЕСТАВРУЮТЬ ОРАНТУ

11

ПОДОРОЖ У ЖОВКВУ

14–15

Добровільні пожертви
«На Кобзареву Церкву»:
МБФ «Українська Родина»
Р/р № 26045200145101
в Подільській філії АКБ «Київ»,
МФО 320401 ЗКПО 21709106

“Моральність постійно мусить долати перешкоди і сумніви, аморальність перешкод не знає”.

ВІКТОР ЮЩЕНКО ЗАКЛИКАВ ЗРОБИТИ ВСЕ, ЩОБ ПОХІД ЗРАДНИКІВ У ВЛАДУ НЕ ВІДБУВСЯ

Петро АНТОНЕНКО

ПРО РОЗПУЩЕНИЙ КОЛИШНІЙ ПАРЛАМЕНТ

Віктор Ющенко заявив: повноваження парламенту достроково припинено на виконання політичної Угоди трьох лідерів країни, підписаної 27 травня, на підставі статті 82 Конституції України. Про це Президент офіційно повідомив глав держав світу. На рішеннях з'їзду блоків “Наша Україна” і БЮТ на початку червня — про складення їхніми депутатами своїх повноважень (згідно із заявами самих депутатів), а також рішення про скасування списку кандидатів, Президент акцентував особливо. “Треба мати політичну совість”, — адресував Президент Морозові, чий підпис теж стоїть під Угодою про розпуск парламенту і нові вибори.

ПРО ЗРАДУ, КОРУПЦІЮ І ОЧИЩЕННЯ

Президент ще раз нагадав, що політична криза останніх місяців є парламентською кризою і породжена зрадою і корупцією в парламенті, українській політиці. Причому у величезних масштабах. Але, як зазначив глава держави, “український народ гідний того, щоб і такі політики, як Мороз, дотримувалися слова”.

Говорячи про уроки політичної кризи, Президент зазначив, що Україна довела світові: політики при всьому, що їх розділяє, змогли

Щоквартальна зустріч Віктора Ющенка з журналістами України, що відбулася 13 червня в Секретаріаті Президента, була присвячена подоланню політичної кризи і позачерговим парламентським виборам.

досягти компромісу. І подякував усім учасникам нелегкого переговорного процесу.

ДОСТРОКОВІ ВИБОРИ — ПОЧАТОК ЖИТТЯ ПО-НОВОМУ

“Я чекаю дострокових виборів як засобу для того, щоб жити по-новому”, — сказав Президент. По-новому — це без отої гігантської політичної корупції, коли “купуються закони, пакети на приватизацію, бюджетна протекція”.

Виборчий процес фактично розпочався, зазначив Президент. Він добре знає про існування брудних виборчих технологій, тому закликав зробити все для чесних демократичних виборів і запевнив, що зі свого боку зробить усе можливе для цього.

Своїх політичних симпатій глава держави не приховував. Він волів би бачити на виборах перемогу демократичних сил, тобто тієї помаранчевої команди, яка перемогла на президентських виборах: Блоку “Наша Україна”, в якому готовий об'єднатися широкий спектр демократичних сил, а також БЮТ.

ПРІОРИТЕТИ — НАЦІОНАЛЬНИМ ІНТЕРЕСАМ

У відповідях на запитання глава держави

не оминув, схоже, жодної ключової теми великої політики. Скажімо, відповідаючи на допит гостре запитання стосовно того, як співпрацювати з Партією регіонів, Віктор Ющенко не лише нагадав, що за цією політичною силою теж дуже багато виборців, громадян України. Він підкреслив, що за прикладом розвинутих європейських і світових демократій нашим політикам треба вміти знаходити те, що об'єднує, а не роз'єднує. А єднають національні інтереси. Президент позитивно відгукнувся про тих своїх політичних опонентів, які справді змогли вийти на загальнонаціональні пріоритети. Президент рішуче підтримав великий український бізнес, у тому числі донецький, коли той виступив проти недавніх спроб російського “Газпрому” встановити нові подорожні на поставці газу для України. Саму цю затію В. А. Ющенко назвав безпрецедентною у світових економічних відносинах.

Щодо відносин з Росією, В. Ющенко підкреслив: для обох країн пріоритетом є насаперед власні інтереси, та до порозуміння і компромісів можна і треба приходити. Саме цим і позначені обоюсторонні відносини протягом двох останніх років, — без порожнього багатослів'я і водночас здачі націо-

нальних інтересів України. Врешті, треба домовлятися, а не диктувати.

ПРО ІСТОРИЧНУ ПАМ'ЯТЬ

Гостро було поставлено запитання стосовно останніх рішучих кроків Президента з засудження комуністичного режиму. Йдеться і про 75-річчя голодомору, і про Биківню, і про підтримку Музею радянської окупації, і про 70-річчя початку великого терору 30-х років. Президент висловився абсолютно чітко щодо відновлення нашої історичної пам'яті: “Якщо ми не побачимо в історії правду, ми не побачимо перспективи”.

Загалом же, повертаючись до теми вересневих дострокових виборів, Президент ще раз закликав суспільство зробити все, щоб покінчити із запродакством в українській політиці і вийти на загальнонаціональні, а не кланові пріоритети.

Закінчення. Початок на с. 1

Чого вартий Надоша. Я бачив, як нахабно він провокував розкол “Нашої України” в Полтавській області, привізши два автобуси найманців, а не делегатів конференції. Ось уже більше року не можу довідатися, хто привів його у списки БЮТу, адже він самочинно висував себе під час виборів на посаду голови Кременчука, але тільки для того, щоб до дня голосування... продати місце іншому. А ще “хвеномен” Кінаха, якого я з трибуни назвав одиницею виміру зради в українській політиці... Напишу, обов'язково напишу, — художній твір дозволяє сказати всю правду і при тому до суду, де все продається, не потягнуть. Моральність постійно мусить долати перешкоди і сумніви, аморальність перешкод не знає.

Отже, перший указ Президента Ющенка як гаранта Конституції і прав кожного громадянина України, який ніколи не відзначався шпаркою рішучістю на кшталт Єльцина, Путіна, чи жорстокою хитрістю Кучми, був виданий із великим запізненням. Як на мене — його спровокував своєю політичною заявою сам Мороз, перебуваючи в ейфорії і щасливих передчуттях свого президентства.

З 2 квітня Верховна Рада стає неіснуючою як колегіальний орган. Зберігають свій статус лише кожен із народних депутатів. Підкреслюю: **кожен зокрема**. Аж доки не будуть обрані нові нардепи для прийняття присяги. А день дострокових виборів дуже близько — за два місяці. Вперед! Пішли до людей, точніше, до носія влади, і він під час голосування покаже кожному з політиків його місце.

Опозиція вважає Верховну Раду нелегітимною, тому полишає залу, не відвідує засідань і відмовляється від платні та депутатських привілеїв, залишаючи собі лише статус народного депутата.

Оцінюючи ситуацію, Мороз усвідомлює, що з паморочливої вершини своїх президентських мрій він опинився в болоті безнадії і песимізму, бо народ відреагував на його відступництво реактивним падінням довіри до соціалістів. Янукович під тиском крупних донецьких бізнесменів, чий капітал не любить політичних криз, демонструє певну, хай і нестійку компромісність у стосунках із Президентом. З іншого боку на нього тиснуть комуністи, виконуючи приписи Москви, погрожуючи повним розвалом коа-

Володимир ЯВОРІВСЬКИЙ: «ДЕЯКИМ ПЕРСОНАМ З ПОЛІТИЧНОГО «ОЛІМПУ» ВАРТО БУЛО Б ПОВИСНУТИ НА СВОЇЙ ГІЛЦІ ВЛАДИ»

ліції та ще панічна істерика Мороза з соціалістичною ланкою.

Ющенко знову (у якого це вже викликає іронічну усмішку!) пропонує перемовини, щоб знайти цивілізовану розв'язку затягнутого і небезпечного конфлікту, в якій соціаліст-міліціонер Цушко хоче втягнути міліцію та внутрішні війська. Політичне застілля затягується до глибокої ночі. Мороз знову “на коні”: він заводить в “Угоду трьох” підступний бікфордів шнур — статтю про те, що Верховна Рада припинить роботу і вибори таки відбудуться 30 вересня, якщо 150 депутатів (звісно, опозиціонерів!) складуть із себе повноваження, вийшовши з фракції. Мороз навіть уявити не може, що саме така кількість совісних одчайдухів і справжніх патріотів знайдеться в цьому наскрізь продажному парламенті.

Мороз розуміє, що після високої парламентської трибуни, високої платні, численних пільг і недоторканності — добровільно, тільки за покликом сумління та честі власного імені, опинитися на вулиці не кожному до снаги. Одна справа публічно просторікувати про це, а зовсім інша — піднятися до висоти **Вчинку**. Для самого Мороза — це нездійснена вигадка, “фата моргана”. Саме на це він і розраховує, “Угоду трьох” можна буде здати в макулатуру. Тому він ставить під нею свій підпис.

Для страхування “страхові (від слова “страх”) агенти” прикуповують ще кілька політгендерів, які відкликають раніше подані заяви. На жаль, серед цих трьох опинилася і шепітлива інтриганка, нещодавно прийнята до Національної спілки письменників поетеса-середнячка з Вінниці. Така вже була “патріотка” і “борчиха з коаліціантами” Олена Вітенко, аж рум'янець повзла по щоках. Кажуть, письменники-вінничани переходять від неї на інший бік вулиці.

І раптом — одночасні з'їзди “Блоку Юлії Тимошенко” та “Нашої України”, на яких опозиція підтверджує 169 своїх індивідуальних, написаних власною рукою заяв, з єдиноправильним, стандартним юридичним текстом про добровільне складення з себе депутатських пов-

новажень! Мороз остаточно втрачає контроль над собою. Завжди театральню впевненість, лукаво холодний, з блідою маскою вишчості над усіма, майстер довгограючих інтриг, карколомних кар'єрних сюжетів, раптом перетворюється на перекупку в законодавчому храмі. У кріслі нелегітимного спікера з'являється зовсім інша людина: відверто дрібничкова, мстива, з істеричними зривами. Людина, яка вже не помічає, що стала смішною для суспільства, бо ж кожен українець розуміє: хто хотів відкликати свою заяву — відкликав, а решта — дійсно. Ні, Мороз вигадує безглузді “заморочки”: ніби він графолог і вилловив фальшиві підписи депутатів, чи вимагає присутності опозиції під час зачитування заяв, тим самим заманоючи опозицію до зали, щоб бодай на підняти стати легітимним, чи не помічає, що в залі тридцять коаліціантів щоразу вибивають на табло 250 голосів.

А ще додає те, чого ви, українці, не знаєте. Гаразд, ми склали свої мандати і готові йти на вибори 30 вересня. Ми ж не переселилися на іншу планету, нам жити з вами на цій землі. Політичні пристрасті не варто копіювати в людських стосунках. Ось приклади вбивчої дрібничковості й мстивості Мороза: ми вимагали спершу надати нашим платним помічникам передбачену законодавством відпустку, а вже потім звільняти. Ні, Мороз з Мартинюком викинули їх на вулицю того ж дня, коли ми склали повноваження. Депутатський дипломатичний паспорт є власністю Міністерства закордонних справ, тільки воно може його анулювати чи вилучити. Мороз розпоряджається не виплачувати розрахунку помічникам, поки экс-депутати не здадуть Морозові ці паспорти. Ніби він піклується, щоб хтось із нас не дремнував від нього за кордон. Чи морозівська вимога до экс-депутатів підписувати обхідний у коменданта гуртожитку, де мешкає технічний персонал. А чому б не в гардеробниці чи буфетниці, пане екс-голово?

Він уже не може помститися у великому, тому опускається до став жалюгідним у своєму аван-

тюрному програші. Чого варте нелегітимне, карикатурне призначення нових голів комітетів замість голів-опозиціонерів із самих лише відступників. Комітети у недіючій Верховній Раді, зате з повним бюджетним утриманням уже недіючої структури.

“Своїм” він поспішає подарувати квартири або гроші на їхнє придбання. Та все це вже лише опереткова містифікація. На жаль, за ваші кривні гроші, українці.

Я не апологет Віктора Ющенка, ви знаєте, я не раз казав йому гірку правду у своїх виступах, але сьогодні мені додає впевненості те, що в екстремальній ситуації, як це було в нашій історії не раз, такі народжується український Президент, який рішуче поміняв оточення і свою поведінку перед великою національною загрозою, яку вже відвернуто, хай і не подолано ще.

Вже стало очевидним, що деяким персонам із політичного “олімпу”, що демонструють рекордний запас аморальності та егоїзму, варто було б і повиснути на “своїй” гілці влади. Чи могли ті, хто виборював відновлення української Державності на початку дев'яностих, бодай краєм уяви уявити, що через шістьнадцять років більш-менш вільного життя обере саме такий парламент, матиме саме таку владу. А втім, все одно... Ось голос із зросійщеного, фактично окупованого Севастополя. Голос Олександра Костенка:

“Извините, что пишу на русском языке. Код любой нации находится в ее мове, культуре, традициях, обычаях. Нас как нацию на протяжении веков пытались стереть с лица земли, запрещая нам говорить на своем языке, праздновать свои праздники, соблюдать свои обычаи, вообще — быть собой. Нам устраивали голодоморы, но мы все же выживали и поднимались. С обретением независимости появилась надежда на духовное возрождение нации, но, к сожалению, у руля Украины всегда стояли трусливые холопы, боявшиеся духовного возрождения нации. В советские времена я мог в Севастополе спокойно купить книгу, газету, журнал на украинском языке.

Из трех каналов ТВ — один был украинский. Сейчас в независимой Украине я обошел весь город и не нашел ни одной книжки на **рідній мові** своим детям.

Только духовное возрождение может спасти наших детей и всю нашу нацию от полной деградации. Только духовное возрождение поможет нам всем вместе вытеснить страну из этого болота. Неужели жители Донбасса не хотят, чтобы их дети учились в духовной среде, воспитывались в традициях своих отцов и дедов? Неужели вы не хотите, чтобы ваши дети занимали первые места в Украине по краеведству, истории, философии, украинскому языку? Это же наши дети! Это же наше будущее! И только все вместе мы сможем прекратить полную деградацию населения! Поверьте, людям очень нужна сейчас национальная идея, все хотят, независимо от региона, в котором живут, чтобы их дети были культурными, образованными, здоровыми! И только на основании духовного, культурного возрождения нации мы сможем очень быстро достичь весомых экономических и социальных показателей.

Как маркетолог, скажу, что в обществе возник огромный спрос на национальную идею — независимо от регионов страны! Нам нужен лидер, который будет эту идею внедрять! Нам, украинцам, нужен свой Ата Тюрк, Шарль де Голль, Аденауэр. И сейчас самое подходящее время для этого. Ваша партия с ее лидером — как никто иной — может поднять это знамя! Да, вы не сможете завоевать сразу весь электрот, но оно вам и не надо! Но своей принципиальностью вы с каждым годом будете его увеличивать!

Единственное предостережение — никогда не отступайте от мовного вопроса, потому что вы не приобретете новых соратников, но потеряете старых!

Слава Україні! — кажу я, обрусілий, а все ж — Українець Олександр Костенко із Севастополя”.

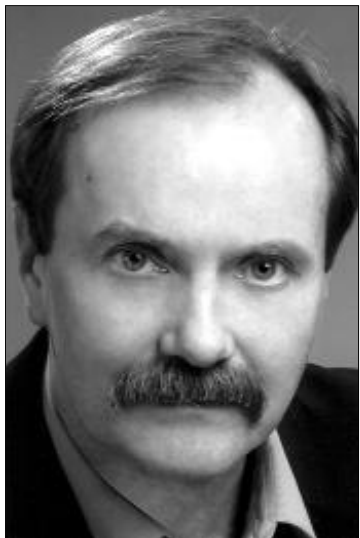
— Слава таким Українцям, які думають, як Ви, Олександр! — відповідаю я, Володимир Яворівський із Києва. — Попереду більше доброго, як лихого. Це — правда.

“Навіть трава пробиває асфальт.
Ну, а правда — то це вже точно”.

ПОДІЇ, ФАКТИ, КОМЕНТАРІ

ІВАН ЗАЄЦЬ: ПЕРЕБРАЛА ЕСТАФЕТУ БЛОКУВАННЯ ВИБОРІВ У МОРОЗА»

“Політичним цирком” назвав представник Блоку “Рух-Українська правниця” від Української народної партії Іван Заєць останні події навколо складання депутатських повноважень, зокрема, заяву міністра юстиції Олександра Лавриновича 14 червня в

ефірі “5 каналу” про нібито існування законних підстав для продовження роботи Верховної Ради V скликання навіть після складання повноважень 151 народним обранцем, — аж до спеціального рішення ЦВК щодо зняття всіх депутатів з реєстрації.

Він вважає дії представників уряду, членів ЦВК від коаліції, самої коаліції та спікера Мороза “спланованою спробою зірвати проведення дострокових виборів 30 вересня”. “Зараз до блокування дострокових виборів приєдналися члени оновленої ЦВК від коаліції та міністр юстиції — вони перебрали естафету в Мороза. Вони діють за принципом “тримай злoding” — самі шукають приводу, аби не розпочинати роботи для нормального проведення дострокових виборів, проте у затягуванні процесу підготовки до виборів звинувачують опозицію. Придумують шпигунські скандали, викривають надумані помилки в діях Президента, вишукують законодавчі колізії, щоб про-

довжити роботу нелегітимної Верховної Ради”.

Іван Заєць пропонує міністру Лавриновичу, прем’єрові Януковичу та його однопартійцям звернути увагу, що “за результатом останніх соціологічних опитувань 63 % опитаних підтримують проведення дострокових виборів”. За його словами, “це дуже серйозний сигнал до того, що ігри, цікаві політикам коаліції, слід припиняти”.

13 червня Київський міжнародний інститут соціології оприлюднив результати дослідження громадської думки щодо ставлення населення до проведення дострокових виборів. Згідно з результатами дослідження, 63 % населення позитивно ставиться до проведення позачергових виборів, 52 % вірять у те, що вибори відбудуться 30 вересня, і тільки 8 % вважає, що Олександр Мороз виконує домовленості, досягнуті з Президентом і Прем’єр-міністром 27 травня.

Прес-служба Блоку “Рух-Українська правниця”

Степан ХМАРА: АНДР КУЗЬМУК САМ МОЖЕ БУТИ ДЖЕ- РЕЛОМ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ»

“Заяви Олександра Кузьмука про перебування України на межі громадянського протистояння занадто двозначні з уст цього чиновника, адже його керівництво Міністерством оборони увійшло в історію завдяки ракетній стрільбі по житлових будинках і пасажирських літаках. Та й із питаннями корупції у відомстві було далеко не все гаразд. На мою думку, він сам може бути джерелом надзвичайних ситуацій”, — так прокоментував представник блоку “Рух-Українська правниця” Степан Хмара заяви нинішнього віце-прем’єра Олександра Кузьмука про можливість громадянського конфлікту в Україні.

“В Україні зараз немає умов для виникнення гострих громадянських протистоянь, якщо їх не провокувати і не створювати штучно. Джерелом громадянської нестабільності можуть стати хіба що подібні заяви високопосадовців, які беруться виконувати невластиві їм функції, — наприклад, коментувати Укази Президента щодо використання будь-якого військового формування на території України. Очевидно, віце-прем’єру з питань безпеки варто

нагадати, що в Україні Верховним головнокомандувачем залишається Президент, і саме він може в разі потреби віддавати накази державним збройним формуванням у кризових ситуаціях. Наприклад, як це сталося у травні цього року, коли міністр внутрішніх справ Цушко замість виконання своїх прямих обов’язків раптом зайнявся політикою”, — заявив Степан Хмара.

Прес-служба Блоку “Рух-Українська правниця”

ВЕЛИКОМУЧЕНИЦЯ КАТЕРИНА: ВИЗВОЛЕННЯ З ОБЛОГИ Завершується епопея блокування Катерининської церкви Чернігова

Петро АНТОНЕНКО

Апеляційний суд Чернігівської області 6 червня нарешті завершив розгляд справи по Катерининській церкві Чернігова. Суд підтвердив розпорядження голови Чернігівської державної адміністрації Миколи Лаврика про передачу храму громаді Київського патріархату і відхилив позов тих, хто опротестовував це рішення. Нагадаю, що це розпорядження керівник області прийняв ще понад рік тому, 5 квітня 2006 року, задовольнивши майже 15-річне клопотання козацької православної громади про передачу їй цього старовинного козацького храму XVII століття. Було виділено їй місце для перенесення з церкви розташованого тут Музею народної творчості.

Але за кілька тижнів по тому, в ніч перед офіційною передачею храму церковній громаді, його brutalно заблокували церковники і віруючі місцевої єпархії Московського патріархату, а також політики від релігії з Партії регіонів та прогрессоціалісти Наталки Вітренко. Їхні намети простояли, блокуючи вхід до церкви, майже рік. Водночас блокувальники подали позов до суду, вимагаючи скасування розпорядження голови облادміністрації. І це при тому, що Київський патріархат має в місті всього

два храми, а Московський майже півтора десятка.

І ось тривала епопея блокування і судової тяганини завершується. Цікаво, що одним із позивачів, окрім московських священиків, була обласна організація Партії зелених. Невже деяким мікропартіям так хочеться робити собі піар бо-дай на церковних скандалах?

Отже, якщо позивачі не оскаржать протягом 20 днів рішення суду, міліція, яка рік дбайливо стерегла блокувальників, муситиме нарешті відчинити храм віруючим.

Але це не все. Чому рік у храм не допускали і старого, щобто діючого господаря — Національний заповідник “Чернігів стародавній”? Між тим, бездоглядний храм зазнав руйнації. Ще напередодні блокування потік дах. Якись зловмисники викрали нижні секції водостічних труб, і потоки опадів пливуть по фасаді споруди, руйнуючи її. Уже зараз вартість ремонтних робіт оцінюють у мільйон гривень. Друга біда: що з експонатами музею, які не встигли вивезти з храму і які коштують близько мільйона гривень? Що вціліло, що зіпсувалося чи розкрадене, поки що неясно. А головне, хто понесе відповідальність за ці збитки? Блокувальники, міліція, суд? І чи не час уже Заповіднику і церковній громаді готувати зустрічний позов?

Тарас КОВАЛЬСЬКИЙ

12 червня в Українському домі відбувся II Всеукраїнський церковно-громадський форум “За Українську Помісну Православну Церкву”. Ієрархи та духовенство УПЦ КП, лідери політичних партій і громадських організацій підтвердили, що становлення і розвитку Помісної Української Церкви не є виключно внутрішньочерковним питанням. Тобто завдяки спільним зусиллям і молитвам духовенства, мирян і державної влади — центральної та місцевої, Помісна Українська Церква буде визнана як автокефальна. Форум ухвалив звернення до Президента України Віктора Ющенка, до Архієпископа Константинополя — Нового Риму, Вселенського Патріарха Варфоломія, а також до пра-

вославних єпископів, духовенства та віруючих України.

Патріарх Київський і всієї Руси-України Філарет виступив оптимістично. Він назвав помірність наріжним каменем національного і світового православ’я. Водночас кожна автокефалія утверджувалася за участю держави. Бо єдність церкви означає єдність держави, злагоду в суспільстві. В Україні цей процес став дієвим лише з обранням Президента Віктора Ющенка. І хоча УПЦ КП боїться офіційно вступати в переговори щодо об’єднання українських православних церков, значна частина єпископату, духовенства і мирян Московського патріархату розуміють і сприймають необхідність об’єднання. “Вселенський Патріарх стоїть на нашій позиції”, — запевнив Патріарх Київський і всієї Руси-України Філарет, говорячи про перспективу визнання автокефалії Української Помісної Православної Церкви.

Патріарх Філарет сказав також, що нова книжка “Київський патріархат — Помісна Українська Православна Церква” (історико-канонічна декларація) — “це не оборона, а наступ на Московський патріархат!”. Наклад книги — 50 тисяч примірників. Готується її видання і російською мовою. Декларацію було прийнято 19 квітня 2007 року Архієрейським Собором УПЦ КП.

Представники УПЦ КП наголошували також на тому, що народ є арбітром Помісності церкви. А з 1992 року кількість віруючих, що належать до церковних громад УПЦ КП, зросла у 3,5 раза. Відверто виступив і секретар Священного Синоду митрополит Львівський і Сокаль-

ський Андрій: “Усі одногослосно говорили, що держава повинна підтримувати ідею утворення Української Помісної Православної Церкви. Але ми повинні подивитися реально на наше життя. Політична ситуація в Україні настільки строката, що церкві сподіватися на сотвісоткову підтримку політичної еліти України на утворення єдиної Помісної Православної церкви в Україні неможливо”. Тобто тягар праці заради створення і визнання Української Помісної Православної Церкви повинен лягти на саму УПЦ КП.

Митрополит Рівненський і Острозький Євсей завершив свій виступ рядками з вірша Тараса Шевченка “І мертвим, і живим...”

Голова Всеукраїнського Товариства “Просвіта” імені Тараса Шевченка Павло Мовчан порівняв духовну боротьбу українців з жагою життя тих дерев, які пробиваються крізь триметрову товщу піску, намитого на берегах Дніпра. Він закликав українців не бути байдужими спостерігачами, а братися до справи.

“Українська Помісна Православна Церква понад усе. Адже сьогодні всі московські церкви на території України — це антиукраїнські парткоми, це антиукраїнські підрозділи ФСБ, які щоденно впливають на нашу ситуацію. Якщо ми не боремося — ми вже переможемо. Ми повинні боротися”, — закликав Павло Мовчан. Він запропонував присутньому на форумі голові новоствореної громадської організації “За Помісну Україну!” Петрові Ющенку спільними зусиллями заснувати новий часопис, в якому розповідатиметься про невід’ємні духовні права українців.

● ХРОНОГРАФ

РОЗСТРІЛ НАДІЙ

Рубрику веде
Юрій ШАПОВАЛ,
доктор історичних наук,
професор

45 років тому, в червні 1962-го, у місті Новочеркаську Ростовської області війська розігнали демонстрацію представників найпрогресивнішого в СРСР класу — робітників. Що ж сталося?

1 червня 1962-го оголосили підвищення цін на м’ясо-молочні продукти. У Новочеркаську, місті робітників і студентів, це не викликало ентузіазму. На Новочеркаському електровозобудівельному заводі молоді робітники вирішили поговорити з директором заводу Курочкіним. І ось на запитання та нарікання Курочкін відповів: “Ничего, на пирожах с liverom перебьетесь”. Ці слова стали детонатором, оскільки без зайвої дипломатії пояснили, що робітників ніхто й не збирався вважати найпрогресивнішим класом.

Безвідмовні й покірні до того робітники почали діяти просто як у советському блокбастері — філь-

мах про Максима. Зібрався величезний мітинг, який уже не могло ігнорувати начальство. Приїхав перший секретар Ростовського обкому партії Басов, почав щось пояснювати. Всі зрозуміли: це — демонстрія. І Басова просто вигнали.

Мітингувальники почали вимагати передати свої думки уряду. В принципі це були дії в дусі казок про “доброго царя”: можливо, там, “нагорі”, в Москві, не знають, чим живе народ. Вирішили припинити роботу, а наступного дня з червоними прапорами (а з якими ж іще?), з портретами Леніна йти до міського комітету партії.

Місцевому начальству треба було вирішувати, що робити з цими шукачами справедливості. Ну як же визнати, що найпрогресивніший клас застрайкував? Неможливо. Не міг цей передовий загін советського суспільства так діяти! Все це наслідок дій купки інтрига-

нів. А з ними розмова повинна бути короткою.

Коли колона пішла до центру Новочеркаська, командувач військами Північно-Кавказького військового округу генерал Плієв дав наказ стріляти і скерував на людей танки. Було вбито 22 людини, поранено 39. Це за офіційною статистикою.

Герой Советського Союзу генерал-лейтенант Матвій Шапошников, перший заступник Плієва, відмовився виконувати наказ, дав своїм частинам наказ: “Не стріляти!” За це його виключили з КПСС і звільнили на пенсію.

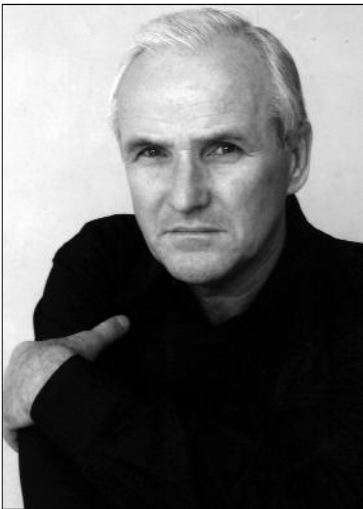
Семеро учасників виступу були розстріляні за вироком Верховного Суду РСФСР, 114 осіб засудили на процесі, що відбувся в серпні 1962-го.

Ось, власне, і вся історія. Вся, та не зовсім. Річ у тім, що хрущовська влада, яка нещодавно критикувала

й викривала Сталіна та його негуманні методи, раптом узяла на озброєння один із основних методів тирани — замовчування. За Брежнєва, ясна річ, також про Новочеркаськ-62 не згадували. Мовчання тривало 27 (!) років. Лише в 1989-му, за Горбачова, нарешті з’явилися перші публікації про ту трагедію.

В 1996 році Борис Єльцин під час передвиборної кампанії відвідав Новочеркаськ. Відвідав із метою агітації. Та при цьому підписав Указ про реабілітацію жертв 1962 року і спорудження їм пам’ятника. Завершу словами очевидця: “Долго пытались смьть кровь с площади. Сначала пожарной машиной, потом еще какой-то — со щетками, и, наконец, пригнали каток — заасфальтировали ее толстым слоем”.

Заасфальтували, але відомо, що навіть трава пробиває асфальт. Ну, а правда — то це вже точно.

Костянтин СУШКО, генеральний директор Національного заповідника “Хортиця”, член Національної спілки письменників України, лауреат премії імені І. Франка

Шановні співвітчизники!

Упродовж двох останніх літ, відтоді як я очолив Хортицький заповідник, багато хто з вас не без напруження спостерігав за змінами, які почали відбуватися на благословенному острові. А воно й було за чим спостерігати. Насамперед за вказаним час вдалося (на 40-му році існування заповідника) отримати Державний акт на право користування всією землею Хортиці та прилеглих островів. Створено три меморіально-туристичні об’єкти (“Тарасова стежка”, “Скіфський стан”, “Протовче”); кількість служби охорони збільшено більш ніж утричі, що дозволило контролювати 80 % острова; видано близько двадцяти видів друкованої продукції; відремонтовано адмінбудинок (уперше за 23 роки його функціонування); розпочато берегоукріплювальні роботи. На Хортиці вже не лунають постріли браконьєрів, наведено порядок у плавнях. Та головне: вдалося зламати психологічний стереотип, що буцімто заповідник у межах потужного індустрі-

ЗВЕРНЕННЯ ДО ВСІХ, ХТО ВМІЄ НЕ ЛИШЕ ЧУТИ, А Й СЛУХАТИ І ДІЯТИ

ального міста неможливий. Можливий! Він уже є, розвивається і розвивався б іще швидше, якби...

Якби ж...

Коли 04.04. 2005 року я став до керівництва заповідником, то сподівався, що мій авторитет (адже до директорства я написав понад 200 статей і нарисів про Хортицю, 6 книжок, мене, як дослідника острова, усі знають) відчинятиме переді мною не лише двері високих кабінетів, а й серця їхніх господарів. На жаль, цього не сталося. Двері відчиняли, мені пропонували чай, каву, а нерідко й до кави, були зі мною зовні люб’язними і ввічливими (ще б пак, подекують, що Сушко — людина Президента України!), але в очах я бачив холод. А в конкретних діях на благо Хортиці — бойкот. Серця цих людей, від яких усе ще так багато залежить у нашому житті, залишалися глухими і холодними. Бо таким місцевим владцям — як і 20, 15, 10, 5 літ тому — Хортиця чужа. Декому навіть ворожа. Вони не сприймають Національної Святині, а Національна Святина не сприймає їх. А тому вони шкодять цій землі. Одні нишком, не допомагаючи, інші — відкрито здійснюючи тиск на генерального директора.

Попри відвертий бойкот формально мене досить довго терпіли. Дали можливість чимало чого зробити, втілюючи в життя Указ Президента України Віктора Ющенка “Про додаткові заходи щодо розвитку Національного заповідника “Хортиця” від 29.04.05 р., а відтак — отримати восени минулого року Грамоту Верховної Ради і медаль “За розвиток Запорізького краю”, ще кілька медалей та низку грамот і дипломів. Але на початку нинішнього року терпець владців увірвався.

Раптом посипалися докори: на острові сміття, на Хортиці пожежі і т. ін. Стоп! А хіба у славному Запоріжжі немає сміття (до речі, на Хортиці, попри все, його значно менше!)? Хіба область, вся Україна не палають у стихійних пожежах? Усі ці “недоліки” — не мої прорахунки, а відлуння нашої МЕНТАЛЬНОСТІ, яку враз мені змінити не під силу. А тому, нешановні мої “опоненти”, дивіться ширше, розмірковуюте глибше, дихайте рівніше і зверніть увагу на благотворні зміни, які відбуваються на Хортиці.

До лютого ц. р. їх начебто помічали, та раптом посліпили. Натомість натхненно почали чіплятися до дріб’язкового, а деякі ЗМІ їм у цьому почали сприяти. І що знаменно: розповсюджуючи про мене брехню, не друкують моїх спростувань! До Києва та в місцеві владні і правові структури полетіли листи-доноси (інакше я не можу їх назвати) і від “громадських організацій”, і від деяких, політично не зовсім зорієнтованих, посадовців. Суть доносів: на Хортиці — “беспредел”, відтак треба негайно звільняти Сушка.

Прикрий не стільки цей ґвалт сам по собі, як те, що “в умах” деяких наших патріотів він знаходить гарячий відгук, і негатив навколо мене посилюється. І це тоді, коли три комісії КРУ (остання завершила перевірку два тижні тому) жодних зловживань у моїй роботі не виявили. Власне, загалом розчарованою повернулася до Києва (09.06.2007р.) і міністерська комісія, створена у відповідь на численні доноси на мене, не знайшовши підтвердження багатьом моїм “злісним зловживанням”. Дріб’язки? На Хортиці вони на кожному кроці, і за бажання дуже легко зро-

бити з мухи слона. **Я переконаний: правових підстав для мого звільнення з посади НЕМАЄ!**

Проте є політичні. Перше: генеральний директор Національного заповідника “Хортиця” Костянтин Сушко, згідно з Генеральним планом, облаштовує Хортицю саме в національному, в УКРАЇНСЬКОМУ дусі. Через увічнення факту перебування Тараса Шевченка на Хортиці влітку 1843 року; через відновлення історичного природного ландшафту; через установа пам’ятника Писанці, Скіфському казану, цим праукраїнським раритетам, через відновлення курганів (стародавніх могил наших предків). Це не сприймають посадовці, вороже налаштовані до всього українського. По-друге, Костянтин Сушко не пускає на благословенний острів, який є ВЛАСНІСТЮ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ, тобто власністю всіх нас, шановні співвітчизники, олігархів, у яких свої, прихвизаторські, інтереси до цієї землі. В Україні творять безпрецедентний розпродаж землі, а тут, між Новим і Старим Дніпром, стільки її гуляє! Сушко не поступається (а мені радять, пропонують, навіть погрожують!) жодним квадратним метром овіяної козацькою славою унікальної території. Відтак треба усунути непотупливого директора і натомість поставити

аморфного, а ось тоді (саме тоді!) ми дамо кошти: і на ремонт шляхів, і на облаштування автостоянок, навіть на спорудження сяких-таких монументів, а то й музеїв не поскуписьмося, але... **Дайте і нам можливість мати на Хортиці свій інтерес!** У вигляді того ж ресторанчика, готелю, казино, суперсауни, навіть аеродрому (серед моїх “доброзичливців” є автор і такого геніального проекту). Отоді на Хортиці буде порядок. Проте не для всіх, а для “ОБРАНИХ”.

Шановні українці, вся справа у землі! Я занадто енергійно взявся облаштовувати священну Хортицю ДЛЯ ВСІХ НАС, і це декого глибоко стурбувало. А тому — тиснуть на мене, я ж терплю, хоча не скажу, що мені це подобається. Це забирає час, нерви, руйнує здоров’я, та я відступати не збираюся. Безпідставні претензії на свою адресу рішуче відмітаю, хоч би хто їх висував. За останні три десятиліття я так злився з островом, що маю право запевнити: **хто воює зі мною, той веде ганебну кампанію з Хортицею, а такі речі Провидіння не прощає.** Я впевнений у собі, у своїх силах, у тому, що роблю святу справу, бо давно сповідаю гасло, втілене на двох бігбордах заповідника: “Є Бог! Є Хортиця!! Є Україна!!!”

ПРО УТВЕРДЖЕННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ГІДНОСТІ

Євген СВЕРСТЮК

Усі ми тягнемо на собі великий тягар колоніального і тоталітарного минулого. Для свідомих громадян то прикрість і ганьба. Для декого то солодка рабська звичка. Бо раби споконвічно мали нахил до ідолопоклонства і терпіли насильство.

Як у XX ст. руйнували пам’ятники старим ідолам і як будували ще за життя новим вождам — це може стати темою цікавого дослідження. Для руйнування було завжди достатньо аргументів. Але для будовання досить було кількох підлабузницьких чи продажних голосів, і нікто не смів виступити з розважними аргументами. Ця “демократична” рабська традиція — “прислухатися” до голосів

“знизу”, підказаних хитрунами “зверху”, на жаль, жива. Ми від неї не очистилися.

Не важко здогадатися, хто в XXI ст. каламутить воду, хто хапається за минуле і хоче воскресити повалених ідолів Російської імперії. Смішно говорити, що хтось хоч трохи обізнаний з особою Катерини II, хоче будувати їй пам’ятник з поваги до цієї особи. Для цього досить було б купити статуетку і поставити у себе на столі.

Але коли ви хочете від нашого імені й для нас воскресити це страховисько, то в цьому не важко побачити лукавий задум порізнити й посварити людей і пригасити у них прагнення очищуватися від усякої скверни.

Адже досить зібрати про неї думки відомих у Росії людей, висловлені ще за царського режиму, щоб зрозуміти, що демократичним шляхом таких покійників не оживиш. Тільки хитрість і підступність, а також зневага до скривджених нею народів, неповага до Української держави диктує ті голоси, забезпечені фінансовою підтримкою.

Нечисті сили не тільки захищають пам’ятники організаторам большевицького Терору і Голодомору — вони хочуть людям закрити небо ненависними символами насильства, розбою і розпусти. Нас, звичайних людей з нормальними поняттями, мільйони. Але нечестиві були завжди певні, що організована і профінансована група вріжеться в народне тіло, як ніж у спину. А далі вже вступає в дію логіка доконаних фактів.

Цим листом я б хотів закликати своїх співгромадян до очищення — і в тому розумінні, щоб не засмічувати довкілля. І в тому розумінні, щоб не отруювати атмосферу співгромадянам недобрими випарами.

Багато людей у нас і на Заході задумують-ся над бездарністю політичної еліти, що в та-

кій багатій Україні зуміла організувати таку бідність народу. Але не багатьом спадає на думку придивитися, чим займаються різні гонителі, — партії, нині привілейовані “державотворці”. Їхній деструктивний спосіб мислення не змінився. Вони не можуть ще раз депортувати кримських татар, але вони не здатні думати, як повернути людям свободу. У такій голові зароджується темна думка поставити над людськими головами ненависний символ — замість того, щоб побудувати пристрій для перетворення сонячної енергії на електричну.

Якщо не можете любити свого ближнього, то принаймні не травмуйте його насильством, поганими вчинками і паскудними словами. Стан довкілля або добрий для всіх, або поганий для всіх. Як правило, отруюється найперше той, хто довкілля псує. І не буває так, щоб лиходій пожав добрий посів. Ставте собі статуетки царів на столі, крутіть собі попу у своїх слухавках, але не ганьбіться перед людьми і перед усім світом на площах міст. Люди! Шануйте один одного.

У країні, де немає могил мільйонів наших рідних — жертв державного Голодомору, немає пам’ятника мільйонам жертв державного терору, раби будують пам’ятники засновниці кріпацтва!

Чим вона ще запам’яталась у нашому народі? Передусім фізіологічною активністю. Вона, за словами О. С. Пушкіна, “и умерла, садясь на судно”. На її честь параші в тюрмах в українському народі називають “катеринками”. Вона стала грандіозним символом розпусти. То хіба цього ще мало для увічнення її імені? А посткомуністичні раби і в Сімферополі, і у Дніпропетровську хочуть її увічнити в серцях на місці Леніна. Може, вони хочуть накинути народам незалежної України думку про вічність кріпацтва?

У СІМФЕРОПОЛІ З’ЯВИВСЯ «КАМІНЬ СПОТИКАННЯ»

Віктор ХОМЕНКО, Крим

Чергові 223-ті іменини “воріт Криму” пройшли б традиційно буденно й невибагливо, якби не бажання міського голови Геннадія Бабенка чимдужче вразити уяву співгородян і гостей міста ініційованим і максимально розрекламованим ним урочистим закладанням пам’ятника цариці Катерині II у Центральному парку культури і відпочинку. На дійстві градоначальник порадив усім міщанам побувати обов’язково.

Ця задумка викликала різке неприйняття у кримських татар, меджліс яких пообіцяв серію акцій протесту. Закладений-таки камінь на місці, де передбачається встановити пам’ятник, відразу назвали “каменем спотикання” міжнаціональної злагоди в Сімферополі. А козаки пообіцяли за ідею увічнення у бронзі “клятої баби”, що знищила Запорозьку Січ і волю України, на цьому таки камені заголити голову й відшмагати нижче попереку нагайками, як і личить за старим козацьким звичаєм.

Інтелігентні сімферопольці дивуються: чому нинішня влада так уперто відмовляється від справжньої давньої історичної дати витоків Сімферополя, так натужно прагне “омолодити” їхнє місто, обмежуючи його існування лише російським періодом буття? Коли жителі інших європейських міст вважають їхню давність чесною. Відмовляємося від істинних власних витоків і справжньої історії?

«КОЗАЦЬКІ МОГИЛИ»: ВІД ЗАБУТТЯ ДО ПОШАНУВАННЯ

Олександра ЮРКОВА,
Євген ЦИМБАЛЮК,
Рівненська обл.
Фото Євгена Цимбалюка

ЦЕРКВА НА ЗАМКУ, А ДОВКОЛА — КОЗИ ТА КОНІ

“Моя любов до історії, до козацьчини, — згадує Маркіян Маркіянович, — почалася десь із років семи-восьми. Тоді, пам’ятаю, до нашої хати на Волині сходилися жінки тка-ти полотно, а чоловіки — щоб пого-моніти про минувшину. Батько, хоч і мав два класи грамоти, гарно читав. Отож брав у руки книжку (най-частіше — про Сагайдачного), а всі уважно слухали його оповідь. Утім, часто виникала й дискусія, коли чо-ловіки не сприймали тих чи інших описаних дій. А я сидів тихенько у куточку, розкривши від цікавості ро-та, і думав, які все-таки мудрі мої земляки й які відважні козаки з тої читаної книжки. Оте перше вражен-ня вкорінилося у моїй душі на все життя.

З ним я потрапив на Рівненщи-ну, коли мене призначили головним лікарем дільничної лікарні у селі Вовковій. Пам’ятними були збори медичних працівників, що відбува-лися у селі Козин, тодішньому ра-йонному центрі. На них, як не прик-ро, більшість виступаючих говорили російською. А я, як завжди, тільки по-україн-ськи... Після зборів підхо-дить до мене один чоловік і каже: “А Ви, бачу, справ-жній українець. Тільки ось на “Козацьких могилах” чо-мусь Вас жодного разу не бачив...” Чесно кажучи, від почутого я дещо знітився, бо до пуття й не відав, що таке “Козацькі могили”. А далі від свого співрозмов-ника — як з’ясувалося, фельдшера села Пляшева Олександра Пляченка — отримав запрошення.

І ось ми разом на остро-ві Журавлиха. Але що я бачу — на території колишнього мона-стирського скиту справжня руїна. Пасуться коні, кози, качки. Лежать зрізані осоки. Храм обідраний, а зайти всередину — справа марна, бо ключі — чи то у голови сільради, чи то у голови колгоспу, і їх вони ні-кому не дають.

Аби оцінити внутрішній стан Свято-Георгіївського храму, ми придумали такий план — разом із начальниками районних відділів ос-віти та собезу організували у Пля-шевій перевірку тамтешнього піклу-вання про ветеранів і ніби між ін-шим попросили оглянути “Козацькі могили”. Нам не відмовили, відкри-ли церкву. І, чесно кажучи, від поба-ченого не можна було не вжахнути-ся. Того дня я добряче нагримав на голову колгоспу за варварство. Колгоспний керманіч не став піни-тися, пообіцяв, що худобу забере з монастирської території (слова свого дотримав), а ось перенести зерновий склад в інше місце відмо-вився.

Але далі головою в Пляшевій стає партієць із прізвищем Пастух, і все повертається на попередні міс-ця. На наше звернення навести по-рядок на історичному місці він від-повідає доволі грубо, — мовляв, не морочте мені голову. А наступного разу взагалі вивертає свою прис-лужницьку душу: “Да я это кодро с корнем вырву, а здания заставлю разобрать по кирпичику”. Справді, декілька разів на колгоспних зборах ставилося питання про те, аби ро-зібрати монастирську будівлю. Але, на щастя, бажаючих поставити собі хату з такого матеріалу не виявило-ся. Навпаки, людей обурило без-чинство керівника. Більше того, Пастух вигнав із приміщення конто-ри поважну львівську делегацію творчої інтелігенції, заявивши, що він тут господар і не дозволить на-саджувати у селі “опіум”. Зрештою,

День 17 червня 1967 року в історії знаменитих “Козацьких могил” особливий. Адже відтоді, від дня відкриття першої експозиції в музеї-заповіднику, людська прихиль-ність до священного українського місця почала з кожним днем примножуватися, і ось уже протягом 40 літ вона не стрічає жодних серйозних перепон. Аж не віриться нині, але таке було насправді, що “Козацькі могили” до середини шістдесятих років нагаду-вали місцину, по якій щойно пройшла орда. Палким прихильником відродження святи-ні став мешканець селища Демидівка Маркіян Драганчук. Його, тодішнього головного лікаря Демидівського району, зобов’язали відкрити на місці колишнього монастир-ського скиту лікарню, а в Свято-Георгіївській церкві — аптеку. При цьому мали бути зняті хрести з храму... Розуміючи, чим може закінчитися невиконання рішення райко-му партії, Маркіян Маркіянович усе-таки не побоявся стати супроти блюзнірства...

розголос про це дійшов аж до Киє-ва...”

ВІДРОДЖЕННЯ СВЯТИНИ ПОЧАЛОСЯ З... ЛІКАРНІ

Загалом, якщо під час Другої світової війни було пошкоджено фасад і знесено хрест на “Козаць-ких могилах”, то в жодне порівняння з воєнним не йде дикунство пово-єнного розгону боротьби з релігією. І мова тут не тільки про вищезгада-ного Пастуха, а про тоталітарний режим, який призвів до такого без-чинства. Так, саме режим зоб-ов’язав тодішнього голову місце-вого колгоспу імені Богдана Хмель-ницького організувати зерносклад у монастирських приміщеннях. Потім при потуранні партійних органів тут відкрили кролеферму, пізніше —

Любов до історії Маркіяну прищепили батьки

птахоферму. На території святині облаштували ізолятор для хворої худоби...

Не обминула наруга й відомий острів “Гайок”, де 300 козаків де-кілька днів тримали оборону й по-лягли смертю хоробрих; де, зреш-тою, Нечай, останній із героїв, на-відріз відмовився здатися поляком у полон — він до останнього подиху захищав рідну землю. Так ось, на прославленому острові облаштува-ли свиноферму...

Важко уявити подальшу долю “Козаччини” (така наз-ва побутує серед людей), як-би з нагоди 150-річчя від на-родження Тараса Шевченка до Пляшевої не завітала гру-па відомих українських пись-менників. Ось що, зокрема, з цього приводу згадував Борис Антоненко-Давидо-вич: “...Стає сумно: історич-на пам’ятка занедбана, нав-коло неї часто походжають, шукаючи здобичі, курчата й каченята. Неподаляк риють нори кролі під унікальну пам’ятку старовини — ма-леньку дерев’яну церкву, пе-ренесену сюди з с. Острів, де Богдан Хмельницький слухав напередодні бою мо-лебень. Недоречно все це...”

Продовженням справед-ливого обурення стала стат-тя-звернення через “Літера-турну газету” українських знаменитостей, серед яких — Максим Рильський, Ми-хайло Стельмах, Юрій Зба-нацький, Борис Харчук... У статті мовилося: “В історії народів бувають події, які на-дають раніше маловідомому, нічим не примітному місцю велике історичне значення...”

Відомо, що у червні 1651 року під Берестечком відбулася велика битва українського війська під про-водом Б. Хмельницького з війська-ми польського короля Яна Казими-ра, яка стала кульмінацією всієї визвольної війни українського на-роду, розпочатої у 1648 році...

Наостанок автори закинули до-кір Міністерству культури України, яке не приділяє уваги “Козацьким могилам”, і наголосили, що це свя-те місце обов’язково повинно стати історичним державним заповідни-ком.

На щасливий збіг обставин, са-ме тоді асамблея ЮНЕСКО розгля-дала питання про збереження іс-торичних пам’яток, зокрема, піраміди Хеопса. На асамблеї був присутній український міністр культури. Він висловився за збереження всесвітньо значущої пам’ятки. А в перерві підходять до нього представники нашої ді-аспори, показують свіжу “Лі-тературку” й справедливо дорікають: що ж ви, мовляв, турбуєтеся про єгипетські гробниці, а про вшанування пам’яті славних предків-зем-ляків не піклуєтеся...

Хтозна, чи цей момент став вирішальним у долі свя-тині, та поступово з середи-ни 60-х років їй почали приді-ляти дедалі більше уваги.

І СЕРЕД “СОБІСТІВ” БУЛИ СОВІСНІ ЛЮДИ

“Я відчував, що після та-ких звернень має щось змінитися, — зізнається Маркіян Драганчук, — але ви не уявляєте, яка сильна була протидія партійної влади. Пригадую засідання бюро райкому партії й відповідне рішення про те, щоб у колишніх чернечих келіях відкрити стаціонарне відділення, а в Свято-Георгіївському храмі облаштувати аптеку й житло для лікарів. І це на тому місці, де покаяться останки загиблих козаків. Я запротестував. Але зрозумів, що хтось інший може

перетворити “Козацькі моги-ли” на місце, де зовсім вивіт-риться козацький дух. Тому дав згоду на те, що в мона-стирських келіях зроблю капі-тальний ремонт і облаштую стаціонарне відділення. По суті, це був єдиний вихід, аби використати бюджетні кошти і впорядкувати занедбану пам’ятку. Тоді навіть наймуд-ріші партійці не здогадували-ся, що таким чином вони за-кладають основу подальшої долі “Козацьких могил”. За півтора місяця з колишніх занедбаних при-міщень ми зробили приміщення-лялечки. Поштукатурили стіни, пе-рестелили підлогу, облаштували нові груби для опалення, впорядку-вали доволішню територію, а в палати поставили новітнє медичне обладнання. Але ніхто не хотів іти лікуватися до нової лікарні. Довело-ся, чесно кажучи, впрошувати, вмовляти. Ось так і назбирали два десятки пацієнтів.

В історії одновлення “Козаць-ких могил” пригадую два знакові випадки. Перший — це приїзд тре-тього секретаря райкому партії в Пляшеву для оглядин “новоспече-ної” лікарні. Він висловився за те, аби зробити тутешню лікарню віз-рцевою для всієї України. Та за цим приховувалося вбивче для мене — закрити храм і найжорстокіше пока-рати місцевого фельдшера Олек-сандра Пляченка.

Про останнього практично про-мовчують при написанні літопису “Козацьких могил”. Утім, його вне-сок у вшанування козацької спад-щини важко переоцінити. Річ у тім, що місцевий фельдшер, який ко-ристувався тут надзвичайно вели-кою популярністю, отримав на руки ключі від храму й відчиняв його всім, хто бажав побачити святиню. А також проводив екскурсії, після яких часто зізнавався мені, що екс-курсанти знають набагато більше від самого екскурсовода. Але це не пригнічувало Пляченка. Навпаки, він безмежно радів, що люди цікавляться пляшівською святи-нею. Хочу, аби про Олександра Іванови-ча знала вся Україна. Він вартий цього ще й тому, що пережив тортури сумнозвісно-го Бухенвальда, а опісля спокутував свою “провину” на шахтах Донбасу. Піс-ля звільнення, закін-чивши Рівненське ме-дичилище, вірою й правдою служив у Пляшевій як медпра-цівник і піклувальник про нашу історичну пам’ять.

І другий випадок — на Пляченка заяви-ла в органи безпеки. Оскільки є заява, без перевірки, зрозуміло, не обійтися. Отож до тієї перевірки “собіст” долучає мене, бо Пляченко — мій під-леглий. Я висловлюю спротив, а натомість отримую звинувачен-ня, що це він, мовляв, за мого потурання відкриває церкву і дає можливість парафія-

Маркіян Драганчук

нам молитися в ній. Це була правда, бо саме я забрав у голови сільської ради ключі від Свято-Георгіївського храму й передав їх Пляченку.

І тут відбувається найцікавіше. Приїхавши разом зі мною до Пля-шеви, “собіст” просить Пляченка відчинити церковні ворота. Той із задоволенням це робить. Але коли оперативник почав заходити до храму, не скинувши шапки, фель-дшер спинив його: скинеш шапку — тоді й зайдеш. На щастя, в душі “со-біста” було щось християнське, і він, побачивши, як за ним до храму зайшов десятеро жінок, аби помо-литися, не став доповідати вище, а погодився з нами, що на “Козаць-ких могилах” має бути не протисто-яння, а пошанування”.

“ДАЙ БОЖЕ ДОЖИТИ ДО СПРАВЖНЬОГО ПОШАНУВАННЯ НЕЧАЯ”

“Отак, крок за кроком, справа йшла до відкриття музею на “Ко-зацьких могилах”, — резюмує Мар-кіян Драганчук. — Хоч були й затяті противники. Уже після вищезгада-ного звернення української інтелі-генції, після відповідної реакції ЮНЕСКО приїздить із Києва до Млинова делегація у складі трьох осіб — письменника, художника і представника ЦК Компартії Украї-ни, — аби перевірити, наскільки викладені факти відповідають дій-сності. Так ось, художник спішить зазначити, що у Свято-Георгіївсько-му храмі жодного цінного образот-ворчого предмета немає, окрім об-раза Святої Богоматері, що таких “святих” місцин в Україні більше ніж удосталь. Прикро було таке чути...

Та вже ніщо не могло спинити щирого людського прагнення по-шанувати українську історію. І ось нарешті 1967 року справа дійшла до відкриття музею. З Києва прий-шов наказ, щоб за 24 години з Пля-шевої прибрали лікарню. Чесно ка-жучи, ми навіть швидше, ніж за добу вивезли лікарняні ліжка та хворих. А вже 17 червня 1967 року відбулося відкриття першої експозиції музею. Експонатів тоді було небагато — їх перенесли з місцевої школи. При-сутніх на відкритті експозиції теж було малувато. Чесно кажучи, наз-ганняли диярок, свинарок, ось так і виконали вищезгадане рішення. Втім, саме цю подію, саме цю дату вважаю визначальною в подальшій долі “Козацьких могил”.

За сорок років зроблено, на мій погляд, справжній прорив у пош-ануванні козацької слави. Але досі не пошановано пам’яті козака Нечая, який відмовився від помилування й загинув героїською смертю. Лиша-ється сам переказ про “козакову яму”. Та не в болоті має зберігатися наша пам’ять, а в постаменті, що прагне вгору.

Зараз мені пішов дев’ятий де-сяток, але дай Боже дожити й до та-кого пошанування козака Нечая”.

“Козацькі могили” завжди величній

Валентина ДАВИДЕНКО

— **“Паралельні видива” — назва інтригуюча, містична. А починалися вони з реальних картин, зокрема, дитинства. Ваше рідне село, мабуть, дуже мальовниче?**

— Воно для мене завжди таким залишилося, і маю мрію в рідному селі поставити пам'ятник Покрові, під покровом якої стоять діти.

А мою творчу біографію можна розділити на два періоди — чернівецький і київський. Перший із 1981 до 1989 року в Чернівецькому музично-драматичному театрі ім. О. Кобилянської, час непростий, але дуже цікавий. Це вже були і перші великі акторські ролі: Гриця “У неділю рано зілля копала”, Паламаря в “Українських вечорницях”, усіх було понад десяток. Потім творчий звіт, у Радянському Союзі це практикувалося, була ювілейна дата театру, і з шести робіт я в трьох виставах грав головні ролі. Ми гастролювали в Театрі сатири у Москві, через рік Чернівецький театр мав звіт у Києві. Майже десять років акторського пошуку, який закінчився тим, що треба було переїжджати до Києва, хоч яким любим було місто Чернівці. Але я той період називаю “акваріумом, у який забули налити води”, тому що ідеологічні гайки закручувалися насамперед у творчих цехах, у нас було дуже багато політінформації, політднів, але найменше репетицій. Звичайно, рівень режисури не відповідав мому уявленню театру — психологічного, філософського, поетичного, який я собі на той час вимріяв. І раптом телефонний дзвінок від Сергія Проскурні і Ярослава Стельмахів: вони започаткували український театр-студію “Будьмо”. На той час у Києві майже всі театри були російськомовні. Я цю пропозицію одразу ж прийняв, приїхав сюди, ми почали репетирувати п'єсу за “Думою про братів Неазовських” Ліни Костенко. З цієї виставою пов'язана моя тривала доля, ми по багатьох містах гастролювали, виступали у Трапезній церкві Михайлівського Золотоверхого собору. Ми їздили по тих церквах, які були закриті, й після вистави їх віддавали парафіям, вони начебто оживали. Якось була містичність, а може, й природність, ми грали в Центрі Гратовського у Польщі, возили цю виставу на театральний фестиваль в Італію і Німеччину. Про неї писали і в “Правді”, і в “Советской культуре”, бо на той час у Радянському Союзі проходив огляд театрів, і наша вистава була як приклад неординарного театального руху. Театр робив першопрочитання багатьох авторів. На той час ми працювали над п'єсою Богдана Бойчука “Регіт”. Богдан Бойчук належав до ньюйоркської групи українських письменників, його твори ніколи не ставили на теренах України, і його вистава — цікава, психологічна, теж мала добру творчу долю. У нас не було приміщення, а тому грали в Будинку художника у Львові, інших містах. Це був період пошуку самого себе, у другій частині цього

го періоду починає боротися в мені актор і режисер, участь у перших фестивалях популярної музики “Червона Рута”, відбувається перелом у бік режисерства.

— **Ви росли вже до монументальності, Вам хотілося вибудовувати самому дійство на якійсь площині, в просторі?**

— Однозначно сказати, що це був один порух, не можна. Ті задатки бачили ще педагоги в Київському театральному інституті імені І. Карпенка-Карого, бо неординарному мені пропонували перейти на режисерський курс. Тоді акторський егоїзм не дозволяв цього зробити: як можна було себе бачити поза сценою, коли бачив себе лише на сцені? Допомогли практика і досвід самого театру, бо я людина романтична, для мене одразу було очевидним, як написали в статті, що немає периферії в театрі, є периферійні актори. Але я з тією периферією зіткнувся, і не на рік-два, а на десяток літ, коли настало відчуття того, що можеш щось більше, але в тебе немає можливостей, бо ти лише гвинтик у руках іншої людини, іншого творця, і ніби забракло поля творчості. А вже свої речі з'являлися в образах, досить неспіліво, бо не було жодного досвіду ставити. Експериментальність, і насиченість фестивалю “Червона рута” схиляли на цю смі-

Відомий режисер і актор, заслужений діяч мистецтв України Василь ВОВКУН із нагоди свого 50-річчя презентував книжку-альбом “Паралельні видива”, DVD-колекцію “Вияви-видива-дійства”, виставку-інсталяції “Колообіг. Етно-викінчені моделі”. У Національній філармонії України відбулося концертне виконання опери-ораторії Ігоря Стравінського “Цар Едіп” у його режисерській постановці. А свою біографію, яка вмістилася в цей етап, ювіляр означив стисло: “Це триста режисерських мистецьких заходів, дві книжки, акторські роботи, зібрана виставка-колекція, побудовано будинок, посаджено дерево, народжено сина, і в тих паралельностях є оте людське щастя і творче щастя водночас”.

ливисті, бо там не можна було озиратися, на когось спиратися, вислуховувати — треба було діяти, тому що це були екстремальні умови. Фестиваль не носив політизованого характеру, але відгукувався на події, які відбувалися вже в нашій державі, не міг бути аполітичним, наша політика була в тому, що він українськомовний, і це насичувало атмосферу. “Червона Рута” — маячок, який зорієнтував мене на іншу паралель, за це я їй вдячний. Там були зроблені ще непогані режисерські роботи, які мали своє наповнення, свій зміст і підтекст, а потім уже з'явилися інші запрошення: і державні, й комерційні, і власні проекти.

— **“Цар Едіп” створювався як європейський проект — Ви обирали його як тему, фабулу чи музику композитора Стравінського?**

— Я обстоював концепцію “Щоб сліпі стали зрячими”. Перша прем'єра відбулася 1996 року на стадіоні міста Славутича, наступна через два роки на Майдані Незалежності. Вона збіглася з Президентською виборчою кампанією Леоніда Кучми. Стало зрозуміло, що на пострадянському просторі формується нова політична еліта, яка дуже важко витримує екзамен на демократичність. Усі тримаються за стілець мертвою хваткою, не зважаючи, в якому стані перебуває народ, яка соціальна політика, і все

інше. І зовсім протилежне ми бачимо в сюжеті “Царя Едіпа” — дія починається з того, що Фіви гинуть, вимирають, цар Едіп ставить перед Оракулом, всіма іншими завдання дізнатися, яка причина. До кінця він відкриває для себе: в усьому винен він сам. І він виколіє собі очі і йде поміж народ, ніби на покуту, він покутує, а народ ошасливує. Ось цією протилежністю матеріал був цікавий, не кажучи про всі його достоїнства. Бо свого часу і Софокл був модерністом у царині літератури, Стравінський у музиці, і взагалі до теми царя Едіпа, якщо взяти великих режисерів, оперних і неоперних, зверталися багато, в тому числі Курбас у певний період творчості. Цей матеріал як іспит, що ти в цій темі можеш сказати свого? Тому робота була актуальна і в Славутичі, і в Києві, я думаю, вона актуальна й сьогодні. Якщо вчитатися в лібрето, вслухатися в музику, це твір, під час перегляду якого треба думати.

— **Ставлячи цю виставу, як гадаєте, Ви змінюєте щось лише у свідомості глядачів, які безпосередньо в залі, чи й у просторі, навіть метафізично? “Цар Едіп”, можливо, змінить щось і в нашому політикумі?**

— Я дотримуюся цієї теорії навіть фанатично, що в світі нічого не відбувається просто так. І в певний час, у певному місці ці випадковості створюють закономірність. Мені здається, все, що я роблю, впливає і виконує свою місію, я багатьох людей знаю, які дуже змінювалися після певних робіт, кардинально змінювали ставлення до української культури, до України, до свого місця в цій державі.

— **Яке ж дерево Ви посадили за своє життя?**

— О, я посадив не одне! Яблуню, груші, вишню, сливу, калину, а недавно дуже гарну вербу.

— **Восени принесете нам яблучок...**

— Гаразд! (сміється).

Світлана ОРЕЛ,
м. Кіровоград

Безперечно, він, як і багато інших митців, був невід'ємною частиною свого часу, відображав ту епоху, в якій жив. Але попри певну кон'юнктурність (Державна премія СРСР одержав за цикли картин “Золотий Кремлівський пагорб”, “Віки проходять над Кремлем”, “Сонце над Червоною площею”, “Двірцева площа”), зумів створити власний стиль, названий мистецтвознавцями суворим. У його творчості чимало сюжетних картин, що в поєднанні зі своєрідною колористикою дозволяє говорити про утвердження його творчості як своєрідного явища в мистецтві.

У постійній експозиції Кіровоградської галереї “Світ і Вітчизна”, відкритої, до речі, в день народження художника, 52 картини. Це серії робіт “Мати і батько”, “Слов'янські портрети”, “Сказання про Байкал”, його художні враження з численних поїздок світом — цикли “Чехія та Словаччина”, “Польща”, “Болгарія”, “Куба”, “Мексика”. Спеціально до відкриття картинної галереї Петро Оссовський написав триптих “Степова Еллада” та “Автопортрет” на тлі степового пейзажу Кіровоградщини.

— Однозначно, Петро Оссовський — видатний художник ХХ століття, — сказав колишній багаторічний працівник обласної картинної галереї Володимир Босько. — У Москві виходить унікальна серія мистецьких альбомів “Мастера живописи”, де зібрано твори неординарних художників усіх країн і на-

ДОВГА ДОРОГА ДО ВІТЧИЗНИ

“З кожним роком життєвої дороги у моїй душі міцніла незрима духовна сув'язь, яка єднає мене з ласкавим і погідним дитинством. Часто, стоячи у маленькій майстерні біля вікна, що виходить на південь, я звертав свій погляд туди, де за сотні кілометрів розпросторюються безмежні степи моєї великої батьківщини — України. ...І ці хвилини спогадів породжували в мені непереборне бажання подякувати моїй земній колиці і покласти на вітар батьківщини часточку створеного мною за довгі роки творчих мандрів рідними землями та далекими країнами і континентами. Цей дар — знак глибокої синівської вдячності землі-праматері, життєдайній джерела якої й донині дають мені духовні сили й енергію наполегливо прагнути до високих ідеалів зображення Людини й Природи, чому я присвятив усе своє художницьке життя”.

Кіровоградці знають, що за цими словами Петра Оссовського, народного художника Радії та СРСР, якими відкривається його іменна галерея, — багато років наполегливого втілення ідеї, що стала одним із смислів його життя: повернутися на батьківщину своїми роботами. Ще в кінці 80-х він листувався зі своїми земляками-маловисівцями (народився у степовому містечку Мала Виска), сподіваючись саме там відкрити чи то музей, чи галерею власних творів. Не раз приїздив і до Кіровограда — і за радянської доби, і вже в новітні часи. І все якось траплялося так, що представники влади, від яких залежало прийняття необхідного рішення, чи не розуміли, чи не сприймали його ідеї.

І лише позаторік, коли Петру Павловичу виповнилося 80, розпочалася конкретна робота. Тепер Кіровоград має постійно діючу галерею творів художника-земляка Петра Оссовського.

родів світу. Вона має назву “Белый город”, уже вийшло 200 альбомів, серед тих, хто потрапив на їхні сторінки, двоє наших земляків — Петро Оссовський та Іван Похітонов. Радше, що відкрито галерею П. Оссовського, але хотілося б мати у місті бодай одну картину Івана Павловича Похітонова. До речі, в Україні немає жодної монографії чи дослідження про його творчість. І це парадоксально, бо його можна назвати одним із найвідоміших у світі українських художників. Саме українських — і за походженням, і за способом життя, і за ставленням до України, і за тематикою картин.

Цікаво, що Похітонов після пер-

шої міської художньої виставки, яка відбулася 1913 року, доклав чимало зусиль, аби створити в тодішньому Єлисаветграді художній музей, мав намір подарувати йому всі свої картини. Тепер музей є, а жодної картини Івана Павловича там немає. Звісно, аби його воля і він міг, як Петро Оссовський, потурбуватися про повернення своїх творів на Батьківщину, очевидно, вони б тут були. Але Похітонов помер в еміграції ще 1923 року, отож про бодай символічне представлення його творчості в рідному місті мали б подбати чиновники від культури.

А в Кіровограді взагалі варто

було б виробити стратегію формування цілісного уявлення сучасників про мистецький спадок художників-земляків. Адже наше місто в цьому плані унікальне: 1880 року при земському реальному училищі (там навчалися Євген Чикаленко, Микола Садовський, Панас Саксганський, Євген Маланюк, Юрій Яновський) академік портретного живопису Петро Крестоносцев відкрив так звані “Вечерние рисовальные классы для вольноприходящих”, які насправді були громадською школою мистецтв, безплатною і доступною для всіх, хто хотів навчитися малювати. Вона існувала майже сорок років, і з неї вий-

шло чимало видатних художників — Осмьоркін, Покржевський, Фойницький, Нюрнберг, єврейські класики, наприклад, Сахарбер Рибак, на честь якого в Ізраїлі створено художній дім, тобто фактично щось на зразок відкритої у Кіровограді галереї. Якщо говорити про іменні музеї наших земляків, то крім художньо-меморіального музею Олександра Осмьоркіна, який уже понад десять років діє в Кіровограді, у Сімферополі відкрито музей християнського живопису Георгія Бострима, теж, до речі, випускника Єлисаветградських вечірніх рисувальних класів.

Нинішній Кіровоград, на жаль, не може похвалитися не лише тим, що тут знають і цінують усю свою художню спадщину, — у місті відсутній центр сучасного живопису, де б могла бути об'ємно представлена творчість наших сучасників — художників-земляків, серед яких багато неординарних і талановитих.

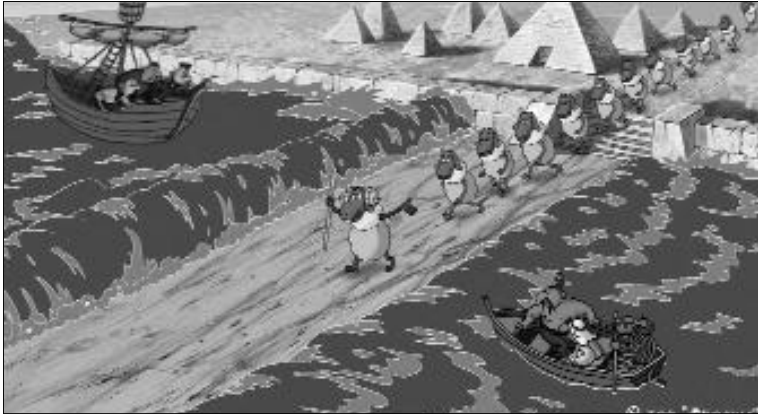
Отож ініціатива Петра Оссовського мала б стати поштовхом до системної стратегічної роботи з повернення нашому місту його унікальної мистецької атури та хоча б частини творів художників, імена яких пов'язані з цим краєм. Правда, не додає оптимізму те, що відкриття галереї Петра Оссовського стало не результатом такої роботи, а лише наслідком багаторічної наполегливості й цілеспрямованості художника і директора обласного художнього музею Тетяни Ткаченко. Свій запал чиновників від культури варто спрямувати не в помпезність окремого заходу, а у вироблення стратегічності своїх дій у цьому плані.

“Дійсність прозорішає тільки з роками, що відходять назавжди”.

КУЛЬТУРА

ПОЛЮВАННЯ НА «ЛИСА МИКИТУ»

Валентина ДАВИДЕНКО

...щасливо завершилося. Ось він — веселий, невмирущий у віках персонаж на екрані київського кінотеатру “Кінопалац”. Двадцять шість серій по п’ятнадцять хвилин — така несподіванка для нашого застійного кінематографа називається “Анімаційний фільм “Лис Микита” за поемою Івана Франка”. “Слово Просвіти” писало про цей проект, ініційований Всеукраїнським товариством “Просвіта”. Створений у рекордно короткий термін як для анімаційного виробництва, він триває 403 хвилини замість задуманих 260-ти і, звичайно ж, без додаткового фінансування: аніматори студії “Фрески” працювали за ті ж кошти, але, можливо, задля власного щасливого відчуття показати свій хист після довгих років забуття цього жанру в Україні. І прес-конференція з нагоди презентації фільму підсумувала не лише талановиту і підвищницьку роботу творців стрічки, а й стала полем для роздумів про майбутнє національного кіно і стан нашого суспільства. До речі, прямі паралелі до нашого сьогодення автори дотепно підсилюють у фабулі геніальної казки Івана Франка, який писав у передмові до четвертого видання, що бажав “переробити стару повість про лиса, зробити її нашим народним добром, надати їй нашу національну подобу”. В анімаційному фільмі автори талановито відобразили не лише національні характери, а й портрети багатьох персон, які одразу вгадуються. Телеоператори, які вели зйомку прес-конференції, чи не вперше надовго затрималися вже в залі, під час показу стрічки. Знімали жваву реакцію глядачів — дорослих, і дітей, і самі сміялися над дотепно трансформованим сюжетом старої казки.

Тетяна НЕКРЯЧ

Ідея зробити фільм, у якому стисло подавалася б історія України, виникла в режисера незадовго до Помаранчевої революції (осінь 2004 р.), коли йому до рук потрапила книжка тодішнього українського президента Леоніда Кучми “Україна — не Росія”. Назва ця, зізнається пан Єжи, здивувала його, адже поляки віддавна усвідомлюють, що Україна — це Україна, а Росія — це Росія. Події Помаранчевої революції, небувалий сплеск громадянської і національної свідомості українців підштовхнули режисера (він же і автор сценарію) зануритися в трагічну, парадоксальну, повну суперечностей історію цієї країни. Зараз творча група завершує роботу над четвертою серією картини, яка має на меті осмислити новітню історію України і найбільш проблемні українського політичного сьогодення. Пан Єжи прагне зберегти об’єктивність оцінок, і для нього, “людини зі сторони”, це може бути трохи легше, ніж для самих українців.

Найепічнішою постає перша

Голова Всеукраїнського товариства “Просвіта” Павло Мовчан представив авторів фільму: “Я щасливий від імені товариства “Просвіта” та студії “Фрески”, яку представляє Володимир Кметик, назвати людей, без яких національний проект “Лис Микита” не відбувся б. Це завдяки неповторному почерку, своєрідному баченню художника Едуарда Кирича, лауреата Національної премії ім. Т. Шевченка, який, було, вже сказав, що він прощально помахав рукою анімації, українському мультфільму. Ви знаєте, що на державній студії анімації майже збанкрутувала, ми вже не виготовляємо національного продукту для найменших, тому реалізація цього довготривалого проекту, 26-серійного та й такого високого рівня і якості не здійснюється й за рік. Вік цього фільму мав би бути значно більшим. Завдяки роботі Мирослава Скорика, українського генія в музиці, фільм набув особливого звучання. Я не скуплюся на похвали, бо треба було мати звязку, аби приступити до цього проекту. Микола Янович Азаров підтримував цей проект три роки тому. І ще хочу представити двох людей, які галицький діалект трансформували

своїм серцем у щось незвичне. Це актори, батько і син Анатолій і Олександр Паламаренки. А ще супервайзер анімації Михайло Яремко, саунд-продюсер Ігор Добрянський.

Ви ж знаєте, що ми навчаємо наших дітей на чужих зразках, підрастаюче покоління знає Мікі-Мауса й інших героїв, але не знає наших героїв. Ми зробили те, чого давно потребувала Україна, ми започаткували прорив у тій сфері, яка була неосвоєна. Адже національний кінематограф фактично паралізований. Причини відомі. Якщо в Росії роблять телевізійний продукт і дитячий, і дорослий, навіть ширпотреб, то ми не робимо нічого. Це в той час, коли завойовується простір, вивозяться національні кадри, як сказав Юрій Іллєнко, “Україна окупована інформаційно-культурно”. Є речі, які організовуються не за день і не за рік. Росія має такий прорив у кінематографі, бо на певний час зробила пільги кінопродукції. Всі студії мали можливість реалізовувати свої проекти. У нас же податковий тиск залишився, закон, який підтримував Борис Іллєнко Олійник, про 5-відсотковий збір з тютюну і алкоголю на підтримку національного продукту, так і не був підтриманий у Верховній Раді. А без таких речей навіть великі європейські держави не роблять кінопродукту. Я б хотів подякувати Володимирі Кметику за те, що він свого часу з Олександром Савенком розробили цілу низку національних проектів. Один із них — те, що ми сьогодні представляємо. Другий — про героїку українську — “Тарас Бульба”. Я б хотів, аби один із телеканалів зацікавився тим, що ми зробили. Ми вже запропонували Національному каналу, поки що вони індиферентні до нашої пропозиції. І ще один проект, який ми хочемо робити, — це “Казки великого міста”.

Автор сценарію, режисер-постановник Володимир Кметик висловив сподівання, що стрічку “покажуть і по Національному каналу, тому що твір живе довго, і настає час, що добра воля людей сприятиме цьому. Ми не мали сміливості редагувати Франка, і тому взяли четверту оригінальну редакцію Івана Франка, яка пересипана діалектизмами, оскільки Франко написав казку на основі бойківської говірки. І коли ви почуєте у творі незрозумілі слова — це діалект”.

Про музичну канву фільму розповів композитор Мирослав Скорик. “Музичне рішення цього фільму досить незвичне, навіть комплікативне. Режисер запропонував різні музичні пласти, які оригінально накладаються один на одного. Це фрагменти різних хітів, які звучать і звучали, це сатиричний фільм, але ця сатира має таку глибину, що стає сумно. І тому моя музика часом не дуже весела, але в глибині вона все ж сатирична. Загалом твір Франка дуже незвичний і не має аналогів серед казок світу, тому що там немає цілком позитивних героїв, кожен є трохи з національним характером” (сміється).

Художник Едуард Кирич зізнався, що хотів закласти в характери героїв якнайбільше дотепних рис. “Я людина весела, люблю жартівливі малюнки. Намагався шукати це й у Франка, бо він автор серйозних творів — “Украдене щастя”, “Захар Беркут”, думаю: а де ж той гумор у Франка, звідки він? Мені допомогло те, що я дуже довго жив у Львові. Тобто, Франко мені був близьким, але тут, у Києві, я почав малювати, і ці дві складові дозволили мені проникнути в текст Франка і побачити його зсередини, що там є смішного і гумористичного. В мене було навіть враження, що я єдиний, хто може зрозуміти його. І став на таку позицію, що тільки я можу так зробити. Персонажів багатенько, понад двісті, стільки треба було намалювати, розфарбувати і зробити. Я дуже вдячний всім аніматорам, прорису-

вальникам, свої малюнки я віддавав їм у надії, що вони їх донесуть на екран”.

На презентацію фільму прийшли багато відомих митців, зокрема, внук Івана Франка Роман Тарасович Франко. А я попросила поділитися враженнями поета Бориса Олійника:

— Я знаю поему “Лис Микита” Франка з п’яти років напам’ять. “Кіт Мурлика до дороги...” Можу прочитати всю. У принципі, ця поема написана не для дітей. Там є сцени, які перегукуються з нашим життям. Як контакт Вовка з Ведмедем, тобто, кримінал єднається з правоохоронними органами, передано резецію суспільства того часу і сучасного. Але воно цікаво й для дітей. Автори змогли це передати. Паламаренки прекрасно зіграли, я чую, як змінюють у різних ролях голос, чудово! Дуже розмашисті ці картинки, таку стилістику вибрали, але передали намір Франка показати, що діється в суспільстві і його часів, а тепер і нашому.

— Франко зазирнув аж до нас?

— Так.

Серед тих, хто активно сприяв з’яві цієї стрічки, і Людмила Супрун, народний депутат III—IV скликання. “У парламенті я очолювала бюджетний комітет. Щаслива, що й частка моєї праці доклалася до того, аби вітчизняна анімація всіма-таки існувала. Останні десять років ми мали сім невеличких фільмів, це перший повнометражний фільм, він ітме близько 405 хвилин. І геній Франка проявляється в тому, що він зміг знайти такі особливості в тодішньому суспільстві, які й сьогодні залишаються актуальними. Що добро завжди повинно перемагати зло. Цей фільм — перша ознака, що українська анімація жива, може робити прекрасні мультфільми, які будуть цікавими не тільки для дітей, а й для дорослих. Адже діти теж повинні навчатися, усвідомлювати ті речі, з якими потім будуть зустрічатися у дорослому житті”.

ВІД КИЇВСЬКОЇ РУСИ ДО КИЇВСЬКОГО МАЙДАНУ Документальна кіноепопея Єжи Гофмана

У рамках кінофестивалю “Контакти” відбувся прем’єрний показ другої і третьої серій документального фільму Єжи Гофмана “Україна: Становлення нації”. Першу серію киянам показали рік тому. Єжи Гофман — відомий у Європі польський кінорежисер, за плечима якого десятки документальних і художніх стрічок, зокрема, екранізація славетної трилогії польського класика Генріка Сенкевича “Вогнем і мечем”, “Потоп” та “Пан Володийовський”. Майстру цього року виповнилося 75, він неодноразово отримував призи престижних кінофестивалів.

частина кіноепопеї — “Від Русі до України”. Тут ідеться про Київську Русь, про її славу і звитягу, про її культурні надбання, про татаромонголів, Запорізьку Січ і численні козацькі війни, про релігійні розходження, що спричинили тяжіння України до православної Московії, а не католицької Польщі, і як це згодом призвело до закріпачення України і послідовного винищення її “окремистості”. Історичні епізоди межують з короткими інтерв’ю з мешканцями різних міст України, де люди висловлюють своє ставлення до незалежності й державності.

У фільмі другому — “Україна чи Малоросія?” — йдеться про дві України, які так прагнули з’єднатися. Роздерила між Російською і Австро-Угорською імперіями, Україна народжувала поетів, художників, істориків, фольклористів, які впроваджували у свідомість українців націєтворчі виміри, стояли на перешкоді русифікації і колонізації. Та у двобой між романтиком і прагматиком завжди перемагає прагматик. Фільм Гофмана зумів також показати глибинні причини краху першої Української революції і Центральної Ради. Її лідерам бра-

кувало жорсткості й цинізму, яких було вдосталь у їхніх супротивників. Розкривається і драма Симона Петлюри. Як відрізняються його справжні фотографії від тих карикатур на нього, що робилися у радянських кінофільмах! Третій фільм “Навіки разом” — про радянський період України, про розпинання західних земель між Польщею, Румунією і Чехословаччиною після Першої світової війни, про війну з нацистами і партизанський рух, про втрати і різанини — є найстрашніший з усіх, багато сторінок з історії Західної України уперше від-

криваються: не лише польські “паціфікації”, а й криваві масові розправи з населенням “возз’єднаних” західних земель радянськими каральними органами. Винищення української творчої інтелігенції, безжальне викорінення солі української землі — хліборобів, які зробили царську Росію житницею Європи, концтабори, цілеспрямований геноцид через організовані голодомори — ці документальні кадри викликають жах і спротив проти того канібальського режиму, який і досі знаходить прихильників на тій землі, що просочена кров’ю не одного покоління українців.

Кадри з часів голодомору 33-го року крають серце не менше, ніж фрагменти розстрілів у Бабиному Яру.

Четверта серія ще у роботі. Хотілося б, щоб авторам картини не забракло об’єктивності, внутрішньої свободи і вираженості. Зачекаймо, як буде перекинуто міст від Київської Русі до Київського Майдану.

ПОЖЕРТВ НА ТАРАСОВУ ЦЕРКВУ

Продовження. Поч. у 2003—2006
рр., ч. 4, 15, 20 за 2007 р.

Квашевський М. Й., с. Новопетрівка Магдалинівського р-ну Дніпропетровської обл. 25,00
Київський державний інститут декоративно-прикладного мистецтва і дизайну ім. М. Бойчука (ч/з Лихошву М. П.) 2128,00
Максюта Л. М., м. Тернівка Дніпропетровської обл. 20,00
Попова С. М., м. Харків 80,00
Рицай Р. В., м. Ратне Волинської обл. 10,00
Стайкова Л. С., м. Київ 100,00

Члени осередку “Молода Просвіта” м. Заліщики Тернопільської обл. 80,00

Студенти III-A курсу Педагогічного коледжу, м. Бердичів (ч/з Іванову А. А.)

Грас Наташа 10,00
Воевувська Рита 2,00
Галяс Анна 2,00
Дацюк Ірина 2,00
Ісько Ірина 2,00
Іванова Аліна 2,00
Заречна Ольга 2,00
Красовицька Світлана 2,00
Кулик Тетяна 2,00
Лебідь Юля 2,00
Лещинська Марина 2,00
Максимчук Галія 2,00
Маліновська Марина 2,00

Мінакова Надя 2,00
Мотат Юля 2,00
Озерова Наташа 2,00
Савич Тетяна 2,00
Савіна Ілона 2,00
Шелудченко Олена 2,00
Шостаківська Леся 2,00

Третій внесок Слов'янського міського об'єднання товариства “Просвіта” (ч/з Володимира Савенка, голову об'єднання)

Кушинська З. С. 30,00
Рамазанова Н. П. 10,00
Іваницька О. О. 10,00
Сидоренко Г. О. 10,00
Бугера О. Е. 10,00
Бугера М. М. 10,00

Чередник Ю. О. 30,00
Зубкова Л. А. 5,00
Красновська Є. Ф. 1,00
Ракітянська Г. М. 1,00
Троцько М. М. 20,00
Лебідь Л. Є. 5,00
Колесникова М. П. 20,00
Чернова М. Г. 10,00
Бугайова Л. Ф. 10,00
Данильченко А. М. 20,00
Адамович В. І. 10,00
Бордакова О. В. 10,00
Григор'єв І. Г. 10,00
Павлюк Є. І. 10,00
Колмикова Т. І. 20,00
Стограй А. І. 10,00
Москаленко О. Т. 10,00
Оболєнський Ю. А. 20,00
Духін О. Й. 10,00
Горбачук В. Т. 15,00
Шамрай А. В. 10,00

Михно О. Й. 10,00
Сарієнко Н. І. 50,00
Тонка Л. Ф. 10,00
Півень В. Ф. 20,00
Ляшенко І. О. 10,00
Олійовський М. І. 10,00
Карпенко О. О. 10,00
Шевцов О. А. 3,00
Калініна З. С. 5,00
Грунський В. Г. 5,00
Панішев І. Д. 10,00
Сидоров І. П. 1000,00
Савенко В. Ф. 20,00
ВСЬОГО: 1500,00

Поправка

У числі 45 за 2006 рік у списку офірувачів було допущено неточність у написанні прізвища, так, замість Тарадай О. І. потрібно писати Тарадай О. І., м. Червоноград Львівської обл. — 20,00

СКУЛЬПТУРНИЙ БУМ НА МАКАРІВЩИНІ

5 червня стало справжнім святом духовності на Макарівщині — цього дня в районі відкрили одразу три пам'ятники.

Євген БУКЕТ
Фото автора

Згідно з Указами Президента України № 250/2007 “Про заходи у зв'язку з 75-ми роковинами Голодомору 1932—1933 років в Україні” від 28 березня 2007 року і № 431/2007 “Про заходи у зв'язку з 70-ми роковинами Великого терору — масових політичних репре-

ля жорстокої битви місцевих жителів з монголо-татарами 1240 року. Загиблих воїнів поховали в шести курганах, один із яких розташований у центрі села. За два кілометри нижче річки Буча, в урочищі Селища, збереглися рештки зруйнованого городища. У XVIII столітті тут був осередок гайдамацького повстання — Коліївщини. Під час громадянської війни поблизу села

яке займається водопостачанням і водовідведенням, перевезенням вантажів, благоустроєм села, здійсненню земельних робіт, надає інші послуги; створено соціальну службу за проектом Євросоюзу “Кожній дитині в Україні”, яка опікується дітьми з неблагополучних сімей; прокладено два кілометри автодоріг із твердим покриттям і проведено ремонт усіх доріг на території сільської ради; проведено опалення до Будинку культури, сільської ради, фельдшерсько-акушерського пункту села Березівки; замінено вікна в школі, Будинку культури, сільській раді, фалах; обладнано комп'ютерний клас у школі, відремонтовано чотири класи, придбано меблі; відреконструйовано дах і проводиться капітальний ремонт Будинку культури, а також відбудова дитячого садка; в Колонщині проведено вуличне освітлення; будуються котеджне містечко “Лелечий хутір”. І планів у керівників громади ще надзвичайно багато, хоча, як зауважили присутні на урочистостях мешканці села, за рік роботи Юлія Василівна вже зробила для села більше, ніж усі попередні голови.

Віра Іванівна Ульянченко, звертаючись до колонщинців, сказала: “Нам потрібно вже починати говорити про те, що ми — не перекотиполе, ми — народ із дуже глибокою і надзвичайною історією, іноді трагічною, іноді — радісною, але всі ці історичні періоди несли з собою жертви. І ці жертви — з наших родин. Радянська влада намагалася

Освячення пам'ятного знака “Жертвам Голодомору та політичних репресій” у Макарові

відірвати нас від родин, змушувала забувати власну історію, пам'ять, яка формує людську свідомість, духовність, особистість. Без цього не можна жити. І те, що ви повертаєте цю пам'ять, є свідченням високої духовності вашої громади. Це спільна справа, яка показує, що не злом, не проблемами, не розбратом, а тільки єднанням живе громада, і радість є в її житті. Приємно відчувати такий настрій. Я низько вклоняюся вам, дуже вдячна за такий вчинок і сподіваюся, що ви зробите ще дуже багато корисного, а ми, районна, обласна влада, вас у цьому підтримаємо”.

Відкритий у Колонщині пам'ятник є сьогодні найвеличнішим монументом на території Макарівського району. Його гранітна стела промовляє до всіх, хто бачить хрест і янголів поруч із ним, словами: “Пом'яни, Господи, Боже наш, у вірі й надії на життя вічне раніше

спочилих отців, братів і сестер наших і упокої їх там, де сяє світло лица Твого”.

Потім делегація рушила до районного центру, де вже чекали на урочисте відкриття пам'ятного знака “Жертвам Голодомору та політичних репресій”, який постав на місці встановленого ще на початку української незалежності дерев'яного хреста. І знову лунали щирі промови, було перерізання стрічки і освячення. Але найзнаменніша подія чекала на жителів і гостей Макарова в самому центрі селища, біля районного Будинку культури.

Тут встановили пам'ятник генію українського народу Тарасові Шевченку за проектом скульптора Олександра Рачковського. Макаров до цього дня залишався чи не єдиним райцентром Київщини, де ніколи не було бодай меморіальної дошки на честь Великого Кобзаря. Знову до присутніх звернулися керівники області й району, прозвучали слова про необхідність пам'ятати, якою ціною здобуто нашу незалежність. Віра Іванівна зізналася, що цього дня була приємно вражена ставленням мешканців району до історії свого краю й України.

Після перерізання стрічок і покладання квітів відбулася концертна програма, яку відкрив знаний далеко за межами району в Україні народний аматорський фольклорний колектив “Чебреці”, а продовжили уродженець Макарова народний артист України Анатолій Паламаренко і Герой України Дмитро Гнатюк.

Хочеться вірити, що меценати, які прийшли в район, зроблять ще дуже багато для покращення благоустрою і соціальної інфраструктури його населених пунктів, адже саме такі умови ставить нинішнє керівництво району, виділяючи землі під будівництво міні-підприємств і котеджних містечок...

Віра Ульянченко спілкується з мешканцями села Колонщина

сій 1937—1938 років” від 21 травня 2007 року, Колонщинська сільська рада відкрила пам'ятний знак “З повагою живі спочилим” на вшанування всіх жителів громади, які загинули в різні часи від поневолювачів рідної землі.

На відкриття прибула голова Київської облдержадміністрації Віра Ульянченко, яку супроводжували голови Макарівської райдержадміністрації Юрій Забела і районної ради Микола Вараницький, інші керівники району. Разом із Вірою Іванівною на виїзний семінар у Макарівський район приїхали редактори і журналісти районних газет Київщини.

Триметровий хрест, обабіч якого в молитві схилились два піто-раметрові янголи, не випадково встановили поруч зі школою. Адже вона була побудована на місці колишнього поховання. І тепер мешканці села вирішили освятити це місце, віддаючи шану минулим поколінням.

Згідно з легендами, назва Колонщина (Коліїщина) виникла піс-

йшли жорстокі бої, в яких полягло багато червоноармійців, петлюрівців, денікінців. Багатьох селян забрав Голодомор 1932—33 років. У період сталінських репресій було заарештовано шість місцевих жителів, І. О. Литвин та Д. М. Кохан були розстріляні. Велика Вітчизняна війна теж забрала життя 194 кращих синів села...

“Громада з поваги до всіх спочилих вирішила вшанувати їхню пам'ять, — наголосила у своєму виступі сільський голова Юлія Василівна Пелешок. — Велику допомогу в цій роботі надали автори проекту: заслужений художник України, доцент художнього інституту, скульптор Микола Білик, заслужений художник України, професор, ректор художнього інституту Віталій Сівко, на жаль, нині покійний, і безпосередній виконавець роботи художник Василь Шевчук”. Також голова села розповіла присутнім, скільки добрих справ вдалося зробити після минулорічних виборів. Створено комунальне підприємство “Колонщина-сервіс”,

А. Паламаренко, Д. Гнатюк, керівники області й району біля пам'ятника Тарасу Шевченку на центральній площі Макарова

У СОФІЙСЬКОМУ СОБОРІ РЕСТАВРУЮТЬ ОРАНТУ

Уляна ГЛІБЧУК

— Риштування до Оранти поставлені три тижні тому. Останній раз подібні реставраційні роботи проводилися у 1983 році. Я, тоді ще молодий реставратор, особисто брав у них участь.

— Чи змінилися за кілька десятиліть методи реставрації?

— Практично ні. Ці методи були впроваджені ще у п'ятдесяті роки. Композиція Оранти збереглася у первісному вигляді. Практично повністю, тоді як інші мозаїчні композиції Софійського собору постраждали. Не забуваймо, що Київ завойовували татаро-монголи. Якийсь час собор був у запустінні. Документи свідчать, що була зруйнована його західна частина. У середні віки собор функціонував. На початку XVII століття його віддали уніатам. Відомо, що стіни його були забілені. Потім, за Петра Могили, велася ремонтні роботи. Реставрація проводилася і у XVIII, і в XIX століттях, але на Богоматір Оранту час не засягав. У тридцять років минулого століття діючий собор закрили. Ідесь у 1936 році почалися реставраційні роботи. Є кілька фотографій того часу. На жаль, не залишилося жодних звітів, як проходили ті роботи і якими методами. Хіба що деякі критичні статті, в яких реставраторів звинувачували у викориснанні занадто агресивних розчинів. На фотографіях видно, що половина обличчя Богоматері промита, а половина — забруднена. Храм був діючий, і кіптява від свічок забруднювала фреску. Отже, реставратори її помили і закрипили мозаїку доступними на той час способами. І так вона пережила війну аж до п'ятдесятих років.

— І знову почалися комплексні дослідження?

— Так, саме тоді впроваджувалася нова методика так званого інвентування. Тобто заливали спеціальний смолистий розчин у порожнини, які утворилися у зв'язку з розшаруванням тиньку. Адаже з ним відбуваються різні процеси — хімічні, фізичні, механічні... Останнім часом з'явилися ще загрозливіші

Доводилося чути, що наше життя безпосередньо пов'язане з образом Богоматері Оранти. Доки Оранта зустрічатиме схід сонця, доти існуватиме Україна. Скептики мають право на сумнів...

Мозаїчний композиції Богоматері вже близько тисячі років. Стільки ж і Софійському собору. Оранта перенесла багато лихоліть, але майже не втратила свого первинного образу. Про ось це “майже” кореспондент “Слова Просвіти” розпитувала в художника-реставратора “Софії Київської” Анатолія ОСТАПЧУКА.

тенденції, яких раніше не було. Їх провокує вся ота сучасна важка музика. Її частоти фахівці вважають дуже небезпечними. А ще ферверки. Практично щодня у центрі Києва відбуваються маленькі й великі свята: дні народження, весілля... І завжди стріляють. Я живу поруч, у Михайлівському провулку, буквально 300 метрів від Софії... Коли на Майдані починається стрілянина, то у всіх автомобілях умикається сигналізація, вікна тремтять у квартирі, люстра хитається... Звичайно, це не єдине, що може зруйнувати Оранту, але такий фактор дуже небезпечний. Ми вже давно почали бити на сполох. Автомобільні стоянки під самісіньким собором! Недавно досліджували вібрацію, так прилади реагували навіть тоді, коли просто проїжджала машина...

Даруйте, я трохи відволікся, а почав розповідати про реставраційні роботи у п'ятдесяті... Отже, був розроблений спеціальний розчин, який заливали в пустоти, щоб приклеїти тиньк. Пройшло вже півстоліття, і вважаю, що ця методика себе виправдала. І не тільки в Софії. У Кирилівській церкві на фресках Врубеля було відставання тиньку на 80 % від усієї площі. Це практично “висіло”. Але за допомогою цього смолистого розчину Врубелівську композицію приклеїли, і сьогодні фреска перебуває у більш-менш нормальному стані, не під загрозою. У Софійському соборі 1954 року цей метод був швидше експериментальний, аніж типова.

Приїхала спеціальна комісія з Москви, і деякі фахівці сумнівалися в доцільності інвентування. А ще саме того року гучно святкували возз'єднання Росії з Україною. Риштування зняли і реставратори не встигли завершити роботу. Нічого дивного, що у 1983 році виявилися значні пустоти. Крім смолистого розчину ми застосовували ще й нагелі. Це такі великі цвяхи з бронзовою насичкою і широкими капелюшками. Вийнявши кілька кубиків смальти, реставратори свердлили отвір, нагелі забивали в стіну, і він наче приколював тиньк. Аби цвяхів не було видно, їх “втоплювали”, а зверху приклеювали смальту. Таких нагелів на фресці близько двадцяти п'яти.

— Відтоді минуло понад 20 років...

— І ми знову починаємо все спочатку. Такі унікальні твори треба постійно перевіряти. У всьому світі через 20-30 років ставляться риштування для дослідження і профілактики. Тому нещодавно було створено комісію фахівців і розроблено програму з дослідження унікальних творів Софійського собору. На щастя, значних пошкоджень ми не зафіксували. Перевіряємо, простуємо... Користуємося навіть медичними приладами.

— Що це за прилади?

— Відомі в медицині ендоскопи. У реставраційних роботах вони застосовуються вже доволі давно. Наприклад, у майстернях з реставрації кераміки доводиться мати справу з глечиками з дуже вузькою шийкою. Важко побачити, що робиться всередині. А за допомогою ендоскопа — реально. Ви ж знаєте, що таке ендоскоп? Це зонд, яким досліджують внутрішні органи людини: стравохід, шлунок...

— Але у 80-ті їх ще не було?

— Я точно не пам'ятаю, коли вони з'явилися вперше. Але сьогодні вони дуже ефективні. Ми ж не можемо зазирнути в порожнину, а за допомогою ендоскопа можемо побачити, в якому стані тиньк. Наскільки він розшарувався...

— Може, Міністерство охорони здоров'я допомогло вам отримати ці ендоскопи?

— Ні, все на громадських заса-

дах... Маємо реставраційний філіал у Львові. Його очолює Мирослав Откович. Він також підтримує дружні стосунки з хірургами одного дослідницького інституту, в якому виготовляють ендоскопи. Їх складно дістати. Є у нас інститут, який займається дослідженням свердловин, але їхні ендоскопи занадто широкі в діаметрі... Ні, з Міністерством охорони здоров'я не зв'язувалися... Знаєте, це ж дороге обладнання, але нам пощастило. Наукові співробітники львівського інституту безкоштовно, на голому ентузіазмі, привезли нам ту апаратуру. Для підстраховки навіть кілька екземплярів... Все це підняли на риштування, зробили дослідження. Зараз матеріали розшифровуються й обробляються.

— Досліджували Оранту?

— Так, але до цього ми робили аналогічне дослідження в куполі собору. Цим займалися фахівці з Польщі. У них було таке саме обладнання.

— Тобто між реставраторами є солідарність, і ви обмінюєтесь досвідом, напрацюваннями?

— Аякже, вони до нас приїжджають, ми до них. Так уся Європа працює. Чесно кажучи, праця реставратора доволі консервативна і бажано застосовувати традиційні матеріали, які використовувалися раніше. Нічого нового там не мішати і не перемішувати. Але ось досягнення з діагностики, чому б не використовувати їхні сучасні технології? Хоч крім ендоскопів ми ще дідівським способом простуємо кожний сантиметр. Може, якщо якийсь камінчик хитається... Слава Богу, такої кіптяви, як у Володимирському соборі, в Софії нема. Адаже там палять свічки, і кіптява забруднює живопис на стінах.

— Може, заборонити палити свічки?

— Це ж діючий собор... Але можна звернутися до досвіду інших країн. Наприклад, у Румунії забороняється палити свічки безпосередньо у храмі, але є спеціальне місце при виході. Та ще й із витяжками. Крім того, в деяких країнах виготовляють свічки, які горять без кіптяви.

ОРИГІНАЛЬНІ ІДЕЇ, ВТІЛЕНІ У ЖИТТЯ...

Леся САМІЙЛЕНКО

1992 року минулого століття започатковано неординарну міжнародну загальнонаукову організацію, яку і досі всі знають як Академію оригінальних ідей. Її структурні підрозділи об'єднали науковців з протилежною ідеєю, індивідуальним способом мислення. Вона має три відділення — Південне, Східне та Західне, 12 обласних філій, науково-виробничі центри, Інститут естетичної екології та інші підрозділи, у тому

числі в Росії та Угорщині. Серед членів Академії — 90 докторів і кандидатів наук, 315 винахідників. Обрані академіки — доктори економічних наук — М. Білуха, Р. Крижанівський, А. Мазаракі, В. Мунтян, І. Пилипенко, В. Черняк, В. Шепя; доктори медичних наук — Д. Горбатюк, М. Дудченко, П. Мошнич, В. Пішак, В. Сердюк; доктори технічних наук — В. Агарьов, Р. Баранцев, Л. Блохін, О. Богорощ, А. Куликович, Є. Парняков; доктори сільськогосподарських наук — М. Зубець, В. Іванов; доктори філософських наук — С. Вовк, А. Конверський, В. Кремень та інші.

Серед літераторів — Віталій Карпенко, Ліна Костенко, Юрій Мушкетик, Михайло Наєнко, Анатолій Погрібний, Євген Товстуха. Серед працівників культури — Олександр Білаш, Андрій Демиденко, Ніла Крюкова, Анатолій Мокренко...

У складі Академії 12 закордонних учених (з Угорщини, США, Болгарії, Росії).

Вона здійснює наукову, освітню, винахідницьку, експертну та видавничу діяльність і є засновником та видавцем таких журналів, як “Винахідник України”, “Ідея”, “Аукціон оригінальних ідей”, “Хист”, “Техніка майбутнього”, “Консалтинг”. Видано багато книг на освітню, наукову, технічну та іншу тематику. Тобто, в Україні вже п'ятнадцять років активно діє наукова організа-

ція, що акумулює у своєму складі тих учених, які зрозуміли: колективна наукова праця — це нонсенс, і працювати у колективному режимі не хотіли. Частина членів Академії — люди, чії ідеї випереджають час та сприйняття сучасників. Таких прикладів історія знає безліч, найвідоміші з них — ідеї Галілео Галілея, Ньютона, Менделєєва. Саме тому до Академії оригінальних ідей часто звертаються люди, яких сучасники вважають диваками, а вчені, які їх вислуховують і приймають до Академії, стверджують впевнено, що кожен із них — це частинка скарбу нації, яку треба просто зберегти.

Нині в інформаційному банку Академії кілька тисяч наукових ідей, патентів і винаходів. Академія бере активну участь у Міжнародних і Всесвітніх конференціях та симпозіумах. Учені залучені до участі в розробці державних програм.

І ось Академія святкує своє п'ятнадцятиріччя.

Нещодавно Академію очолив молодий і дуже відомий композитор і співак, менеджер Степан Васильович Болотенюк, людина досить популярна у шоу-бізнесових колах. А ще він — юрист, медик, поет. Його організаторські здібності високо оцінили літні й бувалі вчені. Він має дар глибинно мислити і во-

лоді інформацією. Тож саме така людина могла зібрати по крихтах усе те, що можна назвати режисерським проектом, концертною програмою урочистої церемонії, яка не залишила байдужими усіх присутніх. За словами пана Степана: “Я хотів зробити цей концерт у традиційному форматі, тому добрав саме таких співаків та артистів, виступи яких надали концертній програмі відповідної урочистості та тріумфальності”.

Своє п'ятнадцятиліття Академія святкувала гідно в НПМ “Україна” за підтримки Президента, Кабінету Міністрів, Голови Верховної Ради та Київського міського голови.

СЛОВО В РЕЗЕРВАЦІЇ, або КІНЕЦЬ ЛІТЕРАТУРИ

Роман ДІДУЛА,
м. Львів

Але правда, коли всю правду наяву, — таки є література. Є київська українська література, львівська українська література, є чернігівська, донецька, запорізька, двадцять чотирьох обласних українських літератур. Окрім них, так само окремо, теж існують українські літератури американської, канадської, німецької діаспори... Панове математики, не беріться за додавання! Ваш плюс тут нічого не означає. Усі ці літератури на полицях книгарень і бібліотек вкупі не бувають і тому аж ніяк не творять української літератури, яку започаткували в іншому часі, в іншому духовному просторі Тарас Шевченко, Маркіян Шашкевич. Цей поділ-розрив на обласні літератури для всіх очевидний. Наша книга, 99 відсотків, розповсюджується переважно там, де написана, точніше, — в обласних центрах, деінде її не знайдете. Мова про тенденцію, а не винятки. Хто ж заперечить, що книги все-таки є, найперше класиків, між ними й “живих”, окремих щасливчиків, що “продвинуті”, ремісників пустого читача. Але чи змінює це загальну сумну картину? Ба, навіть ота нечисленна українська книга доступна не на всій території України. Преса наводить чимало прикладів, як на сході й на півдні книготоргівля ігнорує видання мовою абorigенів, за Конституцією України — державною мовою.

Пригляньмося до Державної програми підтримки вітчизняного книговидання, хоч у загальних рисах. В області місцеві ради викроюють мізерні копійки на видання книг місцевих авторів. Авторів багато, грошей мало, і цей дріб’язок ділять, тому книги виходять мізерними накладками, до 1 тис. прим., їх передають у бібліотеки області, і в села, і до міст. Може, поділилися б із сусідами, так нічим, і казначейство не дозволить. У книготоргівлю книга не надходить — програмою не передбачено. (Де розчепірена державна кишеня, лізуть, хто ближче, хто вгорі має руку, хто поклав на лапу, хто сват, депутат, тобто свій брат, не твердошиєнко. Зрідка попадається і витривалим твердошиєнкам, звичайно, не всім).

Отже, в найголовнішій — духовній сфері, на рівні її видимого обличчя — книги, нашу унітарну, єдину державу Україну перекроєно двадцять чотири рази. До такого не закликали навіть біснувати “атиці” Сіверськодоонецька. Наше слово загнане в області, або резервації. Назви різні, суть — одна. А може, так і задумано? Так задумано. Державна програма підтримки українського книговидання в єдиній державі називається: така-то обласна програма підтримки вітчизняного книговидання, усіх 24. (Недавно кореспондентка газети “Дзеркало тижня” Тетяна Вергелес запитала, чи важко мені видавати книжки, і я щиросердно зізнався: “Важко” не те слово. Чесно кажучи, і не знаю, як це мені вдається, але воно якось виходить, що вони виходять. Цього разу моя нова книжка “Моління за рідну землю” — після п’яти років “футболу” — уперше вийде на кошти Обласної програми підтримки вітчизняного книговидання. Дарованому коневі в зуби не заглядають, це так, але хоч дозвольте триматися подалі від його задніх копит. Ось скажіть, як би ви сприйняли Обласну програму підтримки вітчизняної гречки? Або вієса? Правда, навіть коні сміялися б. А тим часом за суттю перша програма і “вієсяна” — один до одного. Програмою передбачена плата видавцям і виробникам паперу та фарб, друкарям, папіртурникам і перевізникам, а письменникові, який у поті чола писав три-п’ять, а то й десять років — нуль. Чи треба це писати: сміялися б, якби у “вієсяній” програмі заплалили всім, крім селянина, який орав, сів, косив. А ви кажете: як у джунглях. У джунглях мавпи порядок наводять, так хоч не обманюють і не крадуть”. (Інтерв’ю надруковано в газеті “Дзеркало тижня”, але ці слова викинуто, як багато для мене найдорожчого. Тепер це норма — без згоди автора. Хто я такий?!).

Зі своєї висотки “розкручені та продвинуті” молодді-літератори прорікають, що ремесла на катастрофічне становище нашої книги чуюмо від невдач, середнячків. “Ми ж друкуємось! Що видали, йде до читача”. Насправді їхні книжки теж виходять накладом не більше як 1 чи 2—3 тисячі примірників. (Особлива категорія — ширпотреб про секс, жахи, кримінал, на темні теми, де сторінки рябіють брутально лайкою... Це видається й українською. Пристойне — пристойними накладками). Скажіть, панове продвинуті, для країни з населенням 48 мільйонів 1—2 чи 3 тис. примірників — це норма? Але ж ви майстри

Як не закриваймо очі на правду, вона все одно прорветься: українська книга — “парус одинокий в морськiм тумані голубім”. А море чуже, до того ж, на нещастя, не “самое сінєє в міре”, а чорне, і парус наближається до горизонту. На шістнадцятому році самостійного існування України це найсумніша неновина: українська книга, а з нею і література — зникає, як зникло багато чого на цій землі. Хтось скаже, що ситуація інша, я навмисно драматизую. Мені теж так хотілося б думати. Але куди дінешся від реалій сучасного світу — не XIX і навіть не XX століть — сучасного ультраінформаційного світу з його телебаченням, радіо, газетами, журналами, кіно, відео, Інтернетом, на кожному розі — азартними іграми, усім наповненням, переважно ненашим, неукраїнським?!

скористатися будь-якою нагодою для самореклами, навіть коли відгонить цинізмом. (Мені можуть закинути: “Але ж ти друкуєшся в газетах, журналах”. Так, усе написане опубліковано в періодиці, зокрема, в журналах. Та хто ж не знає, що наклади українських часописів 1—1,5 тис. примірників. У час “шовкової” революції “Дзвін”, де я працюю, виходив накладом близько 200 тис. примірників, тепер немає й 1,5).

Що тут приховувати? Знавець книжкової торгівлі з мене ніякий, не розуміюся на її тонкощах, а все-таки по-дилетантському розмірковую. Хто ж заборонить? Чому за волинською картоплею не їду на Волинь, під домокупую? До Львова з Хмельниччини привозять живу рибу, з Тернополя борошно, виноград з Криму, кавуни з Херсона. А книг не везуть. Може, це продукт, який швидко псується і його треба “споживати” в регіоні, де випущено? Недавно був у Рівному, звіти привіз цілий портфель книжок. Що подарували, що купив. Так само, коли повертався з Києва, з Волині, з Тернополя. Добре, що демократія і немає заборони переміщатися з резервації в резервацію. Дякуючи цьому, час від часу знаю, що видається в сусідніх областях. Нікому й на думку не спало видавати загальноукраїнський вісник, який би інформував, де що вийшло, і хоч на такому рівні “літератури” об’єдналися б. Тим часом у державі діє кілька відомств із солідними людьми, які на фурушетах пропивають тих гривень на десятки вісників. Що ж виходить, панове міністри та шановні громадяни? У світі, який понижуються, губиться, топиться в надмірі інформації, — кричущий інформаційний вакуум.

Хто ж роз’єднав наш читаючий народ? Старше і середнє покоління пам’ятають: за минулого режиму в Україні діяла єдина книготорговельна мережа, добре налагоджений механізм, в якому нічого не варто було міняти, навіть начальників — вони свою справу знали. Чому ж зруйновано централізовану книготоргівлю — почали при Крапчуків, при Кучмі довершили. Невже не знали, що творять? Чи нікого не було, хто вигукнув би, що це руйнування — антиукраїнська акція. Купол Верховної Ради здригався від партійних чвар, але жодного разу від крику, що знищують книготоргівлю. (Лише народний депутат, письменник Степан Пушик не мовчав, але хто його почув?). І руїна книготоргівлі впала не на голови депутатів, — вони не мають проблем із виданням своїх книжок. Але наклади так само розходяться переважно серед родичів і знайомих.

Може, в чийсь уяві руїна книготоргівлі постане як руїна, як колгоспні ферми на галицьких обширах. Гірка помилка. Ніякої руїни не було. Лишилися офіси, склади, транспорт, і все це за безцінь приватизовано. Хтось добряче погрів руки. Та не хтось, відомо хто. Прокуратура знає. У нас усі знають, де ті кінці у воді. І як в рот води набрали. Демократія!

А що при дикому капіталізмі книгу привіряно до звичайного товару — ринок є ринок?! — і функціонує закон, священніший від індійської корови: товар-гроші-товар — і негайно! — то про це свідчать такі факти. У часи Івана Франка книга лежала на полицях книгарень не менше 10 років. Віднаходила свого покупця, було коли. А вже за тоталітарного режиму — лише 2 роки. Ідеологічна машина, що працювала з комуністичним розмахом, могла собі дозволити розкшш тримати в магазинах мільйони книг, але — не хотіла. Не тому, що було шкода коштів на ідеологічну обробку. Просто за кермом цієї машини сиділо немало тверезих людей, як ось мій безпосередній керівник, завідувач відділу ідеології Львівського обкому КПУ В’ячеслав Михайлов, який згодом став міністром у справах національностей уряду Б. Єльцина. В. Михайлов затверджував плани книжково-журнального видавництва “Камеяр”, де я був головним редактором, після нього “давали добро” ЦК КПУ, Держкомвидав. Переді мною обласний партфункціонер не приховував, що знає, яка з наших книг нікому не потрібна, хіба що для звіту, для заспокоєння босів. (Ясна річ, ми, видавці, ціну кожного

видання знали ще краще, часто були єдиними читачами). Тоді серед “літератури” було немало макулатури, і якщо добровільно недобровільним методом її не “сплавляли” під час різних заходів, через 2 роки макулатура йшла на макулатуру. Не втішатимемо себе, ніби нині нема макулатури, є, але ж не стільки. Основна маса — книги, які потребують підтримки бюджету. Письменник у наш час не може собі дозволити навіть одягнутися, щоб бути подібним на письменника, то що вже казати, що йому нізвідки викроїти кошти на свою книжку; а є такі, хто й недоїдає, — це клас, який бідую. Той, хто може ходити, ходить по спонсорах, а хто не ходить, бо “характером не вдався”, — його книжки не виходять.

Якщо українська влада справді зацікавлена в українській книзі, треба було б книгарям створити всі можливості для оренди найкращих і найбільших складів (а вони є, заводи стоять, вітер поверхами гуляє). Чому не приватизовані? Хто приватизував, тяжко кається. Під страхом кулі, вогню рейдери давно відібрали всі об’єкти, що їм впали в око, і тому там, де колись були “Книги”, — кафе, ресторани, нічні клуби, ігротеки, щоб “житі стало краще, житі стало веселіше”.

Давно пора звільнити усіх, у чийх руках доля української книги, від непосильного тягара оброків. Так зробила Росія, і там на книзі заробляють майже стільки, як і на алкоголі. А в Україні податки однакові для торговців, і кравців, і видавців, і книгарів. Книга мусить чекати читача хоча б три роки, ліпше — десять, щоб він про неї почув чи зібрав зайву копійку і нарешті пригадав: кращого друга за книгу не знайдеш. Тоді, можна сподіватися, і статистика про книговидання не буде такою безраднісною.

На Перших Президентських слуханнях Віктор Ющенко назвав гнітучу цифру: із кожних 59 книг, що виходять в Україні, лише остання — українською мовою. Що таке одиниця перед майже шістьма десятками у багатомільйонному книжковому морі? Де хто б не жив, що одиницю бачити. Вона трохи більша, ніж нуль. Хто знає сучасний стан українського книговидання, той підтвердить, що 59-та на 99 відсотків не книжка, а так собі — “родинний проект”. (99 — догадка, а не статистика. Хоч дуже часто догадки, як результат спостережень, точніші від статистики. Статистику завжди можна повернути так, як вигідно властивимущим). Ніхто не відважиться назвати книгою видання накладом 50, 100 чи 200 примірників. За радянських часів, де за всім і вся “чотко” стежили, наклад до тисячі примірників не підлягали цензорському “досмотру”. Вважалося, що б там не було, режиму не зашкодить. Не зайве питання: для кого та наша 59-та книжка, коли її у книгарню не беруть, а як візьмуть, то один-два примірники. Українські книжкові магазини не мають нормальних торгових площ і складів, таких, як у привілейованих сусідів, розплоджених по всій Україні, — московських мереж-гігантів “Літера”, “Буква”. Тому навіть оті, мізерні як на Україну накладки — купую лежать у кутку письменницької квартири і збирають пилюку. (Щоб звести кінці з кінцями, літератор випрошує з тієї мізерії якусь суму на прожиття, і це робиться обхідним шляхом. За рахунок спонсорських коштів латає свій сімейний бюджет). Тепер автори накладу переважно не вказують. Соромно. А податківці впадають у підозру, що це видавці ховаються від податків. Є й інший варіант. Не один бере і виставляє наклад, який йому і не снівся. А щоб мати “красивий” вигляд. Та й хто його в Спілку письменників прийме, коли він видав-не видав брошурку, а наклад приніс додому в портфеліку. Так дурять себе, Спілку і державу із статистикую.

Щоб далеко не ходити і нікого не ображати, напишу про себе. За роки незалежності я видав шість книжок, наклад їх не перевищив три тисячі примірників, точної цифри не можу назвати. І тому, коли мене називають відомим письменником, гірко іронізую: “Так-так, відомий письменник серед львівських письменників”. І ще додаю, що в Україні витвори-

лася парадоксальна ситуація: кількість письменників і читачів приблизно однакова. Звичайно, ви розумієте, що я перебільшую. Письменників значно більше.

Як у кожному правилі є винятки, так і кожне твердження не абсолютне. Мова про розрив нашої літератури на обласні “літератури”. Є ж іще програма загальноукраїнська, що охоплює всіх письменників, із найбільш заслужених. І тут, якщо зважити на число претендентів і населення України, кошти мацюпунські. Та й ті — були! Із приходом в уряд антикризовиків — від А. до Я. — і те вимили. Щоб не було кризи. Ну, в них, звичайно, а в кого ж іще? На 2007 р. уряд від А. до Я. не ліквідував Державної програми підтримки вітчизняного книговидання, з огляду на Президента, а на кого ж іще? А нащо, як ці кошти одним розчерком пера можна відняти у відомих видавництв — тих, що не втратили національного обличчя, і передати ближчим до тіла, приватним, з яких грошенята вимиваються, “як пийть дать”. Хіба мудро було б сподіватися чогось іншого від головного касира української держави А., того, хто відверто заявляє про свою нелюбов до всього українського? Я! Як це він мав би підтримувати українську книгу? (Не дав же і більшої частини коштів на відзначення 150-річчя від дня народження Івана Франка). Подумали б, що “криша” у гаспадіна А., яка невідомо де, раптом поїхала, якби він вчинив інакше. А перевіс усі гроші кудись невідомо куди, на “хароші” цілі. Тим часом його підлегли в Держкомтелерадіо, що виконує сумнославнозвісну Державну програму, — мусять викручуватись. Як? Ось прошу прочитати відповідь з Держтелекому. За своє життя я начитався багато словоблудних паперів, але цей за вигадливістю перевершує усі. Втім, річ не у словоблудстві, річ у ділоблудстві. Держтелеком лише фіксує те, що вже зроблено до нього. І тому: “не суди і не судимий будеш”. Під підмахнув один з керівників Держтелерадіо, не підмахнув би він, підмахнув би інший, тому й не називаю його прізвища. Але йому треба віддати належне. Він чи для нього підлегли написали шедевр бюрократичної еквілібристики. Панове чиновники, читайте і навчайтесь, бо А. і Я. приходять і відходять, а прикривання нижчими беззаконня вищих залишається.

“На виконання доручення Кабінету Міністрів України від 17 січня 2007 року № 54808/513/1-06 Державний комітет телебачення і радіомовлення України розглянув звернення державного спеціалізованого видавництва “Світ” від 29.12.2006р. № 54808/0/1-06 та Управління у справах поліграфії та телерадіопростору Львівської обласної державної адміністрації стосовно фінансування випуску книжкової продукції за програмою “Українська книга” на 2006 рік і повідомляє.

В рамках програми “Українська книга” на 2006 рік за пропозицією державного спеціалізованого видавництва “Світ” Комітет передбачав випуск таких видань: М. Зінчук “Українські народні казки. Казки Гучульщини” (книга 3), Л. Різник “Самотність Пророка”, М. Грушевський “Твори у 50-ти томах” (том 4, серія “Суспільно-політичні твори у 2-х книгах”, книга 1), М. Грушевський “Твори у 50-ти томах” (том 8, серія “Історичні студії та розвідки”).

Держкомтелерадіо України, згідно з чинним тендерним законодавством, для проходження процедури погодження закупівлі товарів, робіт і послуг за рахунок державних коштів та з метою фінансування видань, включених до програми “Українська книга” на 2006 рік, підготував відповідні пакети документів 69 видавництв та видавничих організацій (у т. ч. і видавництва “Світ”), задіяних у програмі “Українська книга” на 2006 рік, і 16 серпня ц. р. направив на розгляд Спеціальної контрольної комісії з питань державних закупівель при Рахунковій палаті України та Антимонопольного комітету України для погодження процедури державної закупівлі в одного учасника, відповідно до Закону України “Про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти” щодо закупівлі, пов’язаної із захистом авторських прав.

“Маєте бути сильними, щоб перемогти.
Слабодухи не досягають вершин”.

Олексій Воскобійник

НАША КНИГА

«БУДЕШ, ПОКИ СВІТУ, СЛОВО НАШЕ КРАСНЕ...»

Хай Вас люди стрічають щодня,
І усе ж то, Оресте, рідня.

Доля й справді подарувала Оресту Івановичу сто доріг, що пролягли всією Європою у воєнне лихоліття, горами Криму, вічними снігами Чукотки, де впродовж двадцяти років його зігрівало єдине тепло — від багаття українського слова. Писав вірші, самотужки складав словники, жив і марив мовою джерела і криниці, малів і соняків, українських світань і вечорів.

Повернувшись з чукотських снігів у Крим, він з головою поринув не лише у вир творчості, а й у громадські справи: дбав про відкриття українських класів і шкіл у Криму, перекладав вірші своїх побратимів з кримсько-татарської, на сторінках єдиної української газети “Кримська світлиця” давав рішучу відсіч усім, хто не бажав розквіту українства на цій землі, зі зневагою ставився до символів молодого української держави.

Орест Іванович, уже важко хворий, у березні 2000 року в Брусилові, на батьківщині Івана Огієнка, отримав за подвижницьку творчу і просвітянську працю премію цього Великого Українця, а на початку вересня цього ж року багатостраждальне серце поета зупиниться, щоб навіки спочити у кримській землі.

В останні місяці життя Орест Іванович упорядкував свою останню поетичну збірку “Вітер часу”. Рукопис її передала мені вдова поета Хима Федорівна — башкирська татарка, з якою так любив співати українських і татарських пісень. Це вона з любов’ю вишивала йому сорочку, яку завше одягав на свята: саме в ній і приїжджав на гостину до рідного краю, на поклик Дніпра і Дністра.

Я щаслива, що на прохання вдови Ореста Корсовецького Хими Федорівни, колективу Чорноморської районної бібліотеки відгукнувся добрий шанувальник української літератури, земляк, голова УРП “Собор”, Президент благодійного фонду “Україна Інкогніта” Анатолій Матвієнко, завдяки якому і побачила світ збірка віршів О. Корсовецького “Вітер часу” у видавництві “Книга—Вега” у Вінниці. А добродії з міжнародної громадської організації “Вінницьке земляцтво” у м. Києві (голова — Віталій Безносок) подбали про додаткові півтисячі примірників для передачі їх школам області.

Принагідно хочу подякувати всім, хто доклав чимало сил і таланту для виходу в світ цієї книжки віршів — поетесі Валентині Сторожук, директору видавництва Наталі Космині, а також професору Вінницького педуніверситету ім. М. Коцюбинського, літературознавцю Анатолію Подолінному, культурологу, колишньому директору Літературно-меморіального музею М. Рильського у Києві Нілі Підпалій, які не лише подбали про набір, гарне художнє оформлення, а й про ґрунтовні, від душі написані статті для цього видання.

Чотири роки тому Чорноморській районній бібліотеці АР Крим присвоєно ім’я українського поета, громадського діяча Ореста Корсовецького. На приміщенні книгозбірні завдяки клопотанню “соборівців” відкрито меморіальну дошку.

Нещадний вітер часу не здатний зламати високе, горде дерево творчої долі Ореста Корсовецького, пригасити яскраві узори його словесного вищиття. Ім судилася вічність.

Висновки на погодження застосування процедури закупівлі в одного учасника надійшли від Спеціальної контрольної комісії з питань державних закупівель при Рахунковій палаті України 26 грудня, а 27 грудня — від Антимонопольного комітету України лише на 25 видавництв.

11 січня 2007 року від Спеціальної контрольної комісії з питань державних закупівель при Рахунковій палаті України на решту видавництв та видавничих організацій (в т. ч. і видавництво “Світ”) надійшли висновки щодо неможливого застосування процедури закупівлі у зазначених учасників.

Питання щодо випуску 4-го тому у 2-х книгах (кн. 1), 8-го тому “Повного зібрання творів М. С. Грушевського у 50-ти томах”, видань: “Українські народні казки. Казки Гуцульщини” (книга 3) М. Зінчука та “Самотність Пророка” Л. Різника буде розглянуто при формуванні проекту програми “Українська книга” на 2007 рік.

Після затвердження Колегією Держкомтелерадіо України переліку видань згаданого програми на поточний рік видавництво “Світ” буде поінформовано додатково.

З повагою — ім’ярек”.

“Да пашлі ви!” — так коротко мовою А. розтлумачується цей лист. Цю ж мову — свідок усе теленаселення України — добре опанували наші народні депутати. Ну й задоволені були — аж облизувалися. На весь екран, так що екрани треба було відмивати!

А тепер ближче до суті відписки. Вмієте віднімати? Не гроші — цифри. Віднімати гроші вміє гаспадин А. Отже, з програми підтримки вітчизняного книговидання було викреслено 44 видавництва — руками Костусева з його Антимонопольним комітетом та з волі Спеціальної контрольної комісії з питань державних закупівель при Рахунковій палаті України в рамках “погодження процедури державної закупівлі в одного учасника, відповідно до Закону України “Про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти” щодо закупівлі, пов’язаної із захистом авторських прав”.

Нещасний пан Н. із Держкомтелерадіо мусив вислати 44 відписки вищенаведеного змісту. Що він за кожним разом переживав — не знаю. Одне знаю, що всі 44 почули українське делікатне парламентське “Да пашлі ви!” Так у легкий спосіб найкращі українські книги не вийшли у світ — це тепер називається боротьбою з кризою за системою від А до Я.

А може, не треба ніякої підтримки українському книговиданню? Віддайте нам наше, і доля нашої книги буде іншою, кращою, може, й щасливою. До нудоти затовчена ця тема — “народна” приватизація. Але я знову повертаюся, бо мені досі здається: саме там закопаний ключ від успіху. Особисто я, наприклад, нікуди не заніс свого вачера, щоб стригти дивіденди. Не вірю у чесну гру сильних із беззахисними. За всяких ситуацій сильні перемагають. Перемогли ж! Он сидять — аж 300 багнетів! — на голові народу у Верховній Раді, щоб під себе писати закони і під корінь стинати хоч найменшу справедливість. Чесно признаюся, що за моєю мовою від гри у справедливість із несправедливими стрималася уся моя родина. Хоч нині всі до одного готові передати мені свої вачери (кожен ціною 800 доларів, а родина велика). Я їх відразу кладу у вітчизняне книговидання, точніше, у свої книги. По руках? Ну, але не з тими, що “прихватували” Україну. Ті руку відірвуть, а вкраденого не віддадуть. “І стиха хлипає сум”, як написав класик.

А тим часом уранці у “чреві” Львова, в підземному переході, розкладають книжки. Книжки, які розкладають. Розкладають душі вже самі назви, а на це й розраховано. Хто йде, може, й не купить, але краєм ока по обкладинках пробіжить. (Не треба прикладів, антиреклама для них дорожча, ніж реклама). Це читво переважно від північного сусіда. Звичайно, не все тут сусідське, немало й зі світу, що сам розкладається і нас розкладає. Легко і просто уявити, що робилося б, якби з Росії навезли сміття і поскидали тут, у центрі Львова. Ото висту було б! Що партія, то заробила б собі немалий капітал. Навіть червоні — й ті посиніли б від крику на весь світ, що сміття з Півночі найчистіше в світі. Чи варто доводити, що книжковий ринок з його блиском, порядком — страшніший, ніж смітник, бо смітник псує повітря і докілья, той же руйнує саму людину. (“Але ж там часом можна знайти і добру книжку”, заперечить хтось. Можна. Пропагандистський геббельсівський “пиріг” теж так робився: брехня і правда, світло з темрявою, і вже брехня подібна на правду, а світло не таке й світле. Та ж, люди добрі, душа — не підлога, її відмити у стократ важче).

Чому ми це терпимо? Де межа нашого збайдужіння? Ясно ж, як день Божий: вони знають, що роблять. Ім не просто треба грошей, і ось продають, що добре продається. А добре продається те, що добре рекламується. Відомо також: легше рекламувати “продукт”, що тягне вниз, бо вниз тягнути легше. Східноєвропейські держави перед вступом до Євросоюзу підчистили свої звалища отрутохімікатів — у вагони й та до нас, в Україну. Такий порядок. Із запасами отрути в Євросоюз не пускають. Про одні оборуки українських чиновників, голодних на гроші, гроші, гроші, розвідала преса, про більшість — і не здогадується. (Та й що з того — ніде і ніщо не повернено назад). А ще ж не всі країни вступили в той Союз, і потяги знов погрукотять через український кордон. Ми стали б смітником для Японії та Китаю — нас рятують простори, далеко і дорого. Із Росії отрутохімікатів не везуть, Росія в Євросоюз не поспішає. Властимуцим в Москві далі снитися свій “Союз нерушимий” (слова інші, пісня та сама). Україна стала полігоном, де випробовуються найновіші психотехнології, як заволодіти людськими душами. Нас повертають на дорогу в “союзний” котел, на цей раз без багнетів Муравійова. Основа закладається з привабливих упаковок — книг. Книг, які розкладають у Львові та по всій Україні. А з книг лиш один канал у розгалуженій системі каналізації розкладу. Є ж іще канали телебачення, діряві кордони і діряві закони з лейбою “демократія” на дірках, і прем’єр-міністр України, який перед усією Україною наживує пальцем українському дипломатові, що той посмів розмовляти українською з єдинокривними братами-поліглотами, і “п’ята колона”, преса і радіо, і “представляющая Украину Верка Сердючка” з численною гоппопкомпанією, і реклама, а також вивіски, і наша довірливість, всетерпимість. І наші дурні разом з нами, байдужими. І до всього збайдужіла влада, до всього, крім “бабок” та жінок. Заборонити або дозволити — це наш чиновник вміє, але тут думати треба, бо ж час змінився, і все змінилось. Хоч би прочитали Франка, щоб не дуже думати:

Мовиш: “Нині інші війни”.
Ну, то іншу зброю куй,
Ум гостри, насталою волю,
Лиш воюй, а не тоскуй.

Ніна ГНАТЮК

У Будинку вчителя відбулося вручення Міжнародної премії фонду Галини і Олексія Воскобійників за кращий твір мемуаристики.

Відкриваючи творчий вечір, на який зібралася чимало літераторів, журналістів, працівників освіти і культури, шанувальників художнього слова, відомий письменник і громадський діяч Олег Чорногуз говорив про витоки меценатства в українській історії. Вони — в народному характері: будь людяним і щедрим, поділися чесно заробленим з тим, хто потребує допомоги і підтримки. І прекрасно, що добру справу Чикаленків, Смиренків, Яциків продовжує родина Воскобійників — Галина і Олексій, їхні діти.

Це добре знана родина не лише в США, а й в Україні, землі їхнього дитинства, їхньої мрії. Старший брат Михайло Воскобійник, голова УНР в екзилі, разом із Президентом УНР в екзилі Миколою Плавюком передавав символи Української незалежної держави Президентів України на першому Всесвітньому Конгресі Українців.

Завдяки винятковій працездатності, силі характеру, вмінно досягати мети українець Олексій Воскобійник, що в молодості зазнав більшовицького пекла, став у США забезпеченою людиною, володарем двох доктор-

БУТИ ЩАСЛИВИМ НА РІДНІЙ ЗЕМЛІ

ських дипломів — технічних і аграрних наук. За визначенням журналу “Уолл-стріт” він — “Кращий бізнесмен року в США” (1998). А уряд штату Пенсільванія вручив О. Воскобійнику унікальну нагороду — звання “Найкращий універсальний будівничий”.

Про родину меценатів Воскобійників того вечора говорили багато. Вони одними з перших внесли кошти на відбудову Михайлівського Золотоверхого собору в Києві, виділили 1,5 млн. доларів на будівництво насінневого заводу, чимало коштів вклали у видання книг, різні мистецькі проекти. Пані Галина створила фундацію імені Івана Багряного, стала її першим директором. Скільки нею видруковано книг, що працюють на українську справу! А в Нью-Йорку в приміщенні Українського інституту Америки родина власним коштом відкрила Всесвітню виставку художніх полотен кращих українських майстрів пензля. І найвищою нагородою за підтримку науки, освіти, культури, турботу про дітей-сиріт є щире людське спасибі від багатьох тисяч українців.

Під час урочистого зібрання оголошено імена нових лауреатів Міжнародної літера-

турної премії в галузі мемуаристики, заснованої 2005 року родинним фондом Воскобійників. Почесною відзнакою нагороджені Олена Скоропадська, донька останнього українського гетьмана Павла Скоропадського, громадянка Швейцарії, а також політ’язень, автор книги “Буревій” Ярема Ткачук.

Отримуючи диплом лауреата, Ярема Ткачук зазначив, що це нагородою не лише йому, а й багатьом загиблим героям, які боролися з комуністичним режимом у загонах вояків ОУН-УПА. Книгу патріот написав з єдиною метою — допомогти сучасній молоді усвідомити, що без міцної національної держави вони залишаться духовними і фізичними рабами.

У своїх виступах академік НАНУ Ярослав Яцків, мистецтвознавець Дмитро Степовик, Богдан Горинь, поет із Харківщини Леонід Тома подякували меценатам за їхню подвижницьку працю і висловили побажання, щоб твори лауреатів цієї престижної премії було перевидано більшими накладами, перекладено іншими мовами, аби світ дізнався, якою ціною Україна здобула незалежність, скільки мільйонів найкращих її синів і

дочок пройшли крізь пекло війни, концтаборів, відстоюючи право на свободу, щастя жити на рідній землі.

ВІДБИТКИ ОБРАЗІВ НА СКЛІ І В ДУШАХ

— У нього ті самі теми, які наприкінці минулого століття здавалися нам набридливими і заангажованими, парадні портрети і постаті передовиків виробництва, а при погляді на картини, створені цим художником, — душа відпочиває. Узяти хоча б образний портрет доярки, яка, мабуть, теж була передовою, але художник показав у ній насамперед чарівну жінку. А “Горянка”, а “Прання”, вихоплені з життя побутові сцени, але одухотворені його пензлем.

— Це один із найбільших майстрів 40—80-х років ХХ століття, він ішов у мистецтві поруч із Тетяною Нилівною Яблонською. Як стала всесвітньо відомою її картина “Хліб”, так і картина Глюка “Лісоруби”, яку він писав два роки, експонувалася на виставці в Москві, і про неї Тетяна Нилівна сказала, що це одна з геніальних картин, яка передає життя людини праці. У ті роки ми ще були студентами, але відчували і знали потяг людини до праці, після страшної війни кожен хотів відчувати щастя — творчість у праці. Люди залишили гвинтівки і взяли знаряддя праці в руки, а художники свої пензлі.

Глюк народився на території сучасної Румунії, учився у Вищій школі образотворчого мистецтва в Будапешті, згодом у Бухаресті студіював класичне румунське та європейське мистецтво. Живучи в Ужгороді, де висока європейська культура мистецтва і середовища була вже тоді, він знаходив найтонші психологічні й колористичні нюанси в пейзажах карпатських гір, стрімких потоків і водоспадів. Західноукраїнські художники розуміли, що справжнє мистецтво глибоке, коли воно йде не від показової тематики, а від душі, яка в людині праці і в красі мистецтві.

На цій виставці відбулася презентація великої книги — альбому Гаврила Мартиновича Глюка, де представлені матеріали, як він працював над створенням картини. На відкриття виставки прийшли митці, які особисто добре знали

Виставка одного з найвизначніших представників закарпатської художньої школи Гаврила Мартиновича ГЛЮКА експонується в галереї Академії мистецтв України. Його творчий спадок — одне з найпомітніших явищ європейського мистецтва. Багатогранний у своєму таланті, цей митець зумів у часи повсюдного соцреалізму вразити дивовижною імпресіоністичністю, яка ґрунтувалася на суто українському природовідчутті й етнопсихології. Віра Кулеба-Барінова, член-кореспондент Академії мистецтв України, заслужений діяч мистецтв України, професор Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури особливо цінує графічну спадщину художника, адже навіть його підготовчі ескізи нині стали окрасою багатьох музеїв.

художника. І була радість знов увійти в той час — 50-ті роки, час великого підйому мистецтва, духовності. Саме тоді я вчилася в Харкові, у Києві, й працюючи вже як художник, бачила полотна, які привозили живописці з Закарпаття: вони дуже відрізнялися від картин великих, монументальних, показового соцреалізму митців з Харкова, Донецька та й Києва. Закарпатські художники представляли невеликі пейзажі й натюрморти, які йдуть від національної глибини. У ті часи подібним роботам складно було потрапити на виставки, бо головним завданням було показати будівника соціалізму, а тут просто мистецтво духовності й краси. Хоч не всі картини на замовні теми були недосконалі. Ні, за технікою це високохудожні роботи, ось картину Яблонської “Хліб” знав увесь

світ. Я нинішнього року з групою художників відвідала Китай, де були представлені роботи українських майстрів і зокрема Тетяни Нилівни Яблонської, її останні пастелі, написані лівою рукою, коли вже нею володіла якась Божя сила. І китайці знали Яблонську через її “Хліб”. Мені дуже близька ця картина композиційним рішенням, великою силою жіночої любові до хліба як до дитини. І Глюк — те саме, людиною душі. Як і Микола Петрович Глущенко, який оспівував нашу Україну в пейзажах. Мені пощастило колись працювати з ним узимку в Седневі, ми захоплено дивилися, як він малює, а він казав: “Ніколи не пишіть того, що бачите, тільки те, що відчуваєте. Можна намалювати всі пелюсточки якоїсь квітки, передати все, а не буде того настрою”. І часто думалося: ну, як можна передати в пейзажі, щоб я чула якусь вербу чи річку, чи сонце, ранок, або як можна передати, що я чую спів солов'я? І, дивлячись тепер на роботи Глюка, проникаєшся тим часом і глибиною людської душі, яка народжена відчуттями в природі й відібрати найголовніше. Воно миттєве. Він, мабуть, і не бачив того, що писав, а відчував, що тут по-

винна бути якась рожева пляма чи певне освітлення. Стоячи коло його робіт на виставці, я часом прикривала рукою чи то фігуру, чи то якусь лінію, і вся композиція змінювалася. Так що це вроджене. Крім того, що він пройшов велику школу, вивчав великих майстрів, багато працював з натури. Він постійно малював, і це в нього було як дихання. У каталозі представлено дуже багато малюнків Гаврила Глюка, портрети, такі живі, схоплені начерком.

— Вони дуже психологічні, ось подивіться, як і в тих “Лісорубах”: оця розкутість, молодечість, розкритість душі.

— Часом сидить на лавочці бачуся і така вона жива, ніби на хвилику сіла відпочити. І передано внутрішнє життя. Митець любив передавати в портретах людську безпосередність. Його роботи дуже імпресіоністичні.

Те, що він вчився в Румунії, в Будапешті, спілкувався з художниками, не могло не вплинути на його імпресіонізм. Бо живопис — це гра кольорів, безпосереднє сприйняття освітлення, і навіть у ранніх його роботах, тій же картині “Лісоруби”, уже відчувається не сухий натуралізм, а високохудожня мистецька подача. Він працював над картиною, дуже багато розробляв ескізи. Ось на виставці представлені “Лісоруби” і в маленькому розмірі, була представлена і вирішена вся картина кольорово.

— Це при тому, що митець віртуозно володів технікою і міг би писати полотно одразу. А ось полотно “Обід” вирішене кольоровими плямами, сільський пасторальний сюжет міг би викликати манеру суто натуралістичну, а в нього це вирішено монументально, кольоровою плямою. І умовність фігур.

— Ця картина належить періоду, коли художник хотів монументальніше показати просту життєву мізансцену. І не було в нього великих полотен, але вони монументальні саме кольоровою плямою, на тлі зеленого поля сидить жінка у червоній хустці. Як на мене, то це іконописні відношення, де контрасти кольорів, форми, знайдена форма кольору. Він узагальнює цю хустинку, вона як скульптура, ближче до Матісса і Дега.

— Такі виставки цінні й для студентів нашої академії, молодих художників. Бо вони засвідчують, що цей шлях уже був відкритий, тільки вчіться у майстрів і висловлюйте себе.

— Учора я ходила до академії, ми переглядали дипломні роботи, захист буде наприкінці червня. Хочеться, щоб люди приходили і бачили, наскільки наша молодь талановита. Адже кожне покоління вносить своє бачення, надзвичайно глибоке і цікаве. І молодь, звичайно, ходила на виставку, дивилася, зараз зростає потяг до того мистецтва, яке від природи, від натури. І здавалося б, одна пляма на картині у Глюка — це модне нині мистецтво, але воно ґрунтується на глибокій школі. Глущенко, Трохименко, Яблонська говорили: чим більше ти вивчиш, побачиш в натурі, тим у тебе є більше того, що відкинути, щоб передати головне. І ці монументальні роботи Глюка засвідчують, що для нього вже нецікаво показувати всі складочки, демонструвати ремесло, важливо показати душу. Чому деякі ікони відбивають зображення на склі? Туди скільки передано сили, що вона відображується.

Дівчатко на самокаті з гладенькою зачесаною білявою голівкою мчало навстріч, усе зосереджене на своєму леті, та вже зблизка підняло очі на мене і ясно всміхнулося. І всі обрії мого життя звесілися і розпросторилися як на сході сонця. Місто стало ріднішим, ніби повернулася атмосфера старого Києва з маленькими двориками, де всі були знайомі й разом садили півники у палісадниках, і обрізали навесні розлогі кущі троянд. Ерфуртську архітектуру ми ще побачимо згодом, як і милуватимемося вуличками Риги, а в колишнє історичне середовище рідного міста мандруватимемо лише в спогадах і зіставлятимемо його з жалем зі збереженою архітектурою європейських столиць: у нас теж так було. Та ще художники повертають це відчуття, це внутрішнє бачення, яке не вивершується сучасними великими будовами і новітніми кранами, а швидше нашими головами і кроками по вечірній бруківці, відлунням у тиші старих провулків. Виставка відомого українського художника Валерія Франчука у Київській міській галереї “Лавра” так і називається “Тиша старого міста”. Її ідею майстер прокоментував так: “Мабуть, я все-таки людина тихого, спокійного місця на землі, яке збереглося тільки в старих вуличках. А таких вуличок, як у Києві, ніде в світі немає, я переконався, бо об'їздив багато країн. Вулички Подолу, Татарки, Лук'янівки, Щекавиця та інші перлини, з яких ніколи мало що залишилося. Коли я

ВЕРШНИК ЛЕТИТЬ!

приїхав до Києва у 80-ті роки, вони ніби були в передчутті якогось нового народження. І мене вони так приголубили, бо я поселився жити на Петрівській вулиці. Хоч та кімнатка була манюсінська, тільки невеличкий столик, вузьеньке ліжко і все. Але й того було достатньо для мене, я ходив вуличками і вдень, і вночі. І тому, мабуть, вони з тих далеких 70-80-х років якось вклялися в мені окремим вагомим пластом, куди я час від часу повертаюся, — до тих будинків, перекошених віконечок, де-не-де й забитих дошками. Дуже мені було шкода дивитися, коли переселяли всю Лук'янівську вулицю, там стояли гарні дво-, триповерхові будинки, мінав місяць, і на їхньому місці залишалися великі купи цегли, битих конструкцій, труби. Та в моїй пам'яті митця і досі цей неповторний Київ: доріжки, які вели з Глибочицької нагору на Лук'янівську. Я ходив по них, і кожної пори вони мене дивували своїм колоритом, мені тремтіла душа, що воно не залишається, бо я відчував, що мали б зберегти ці вулиці, як храми, намолені життям людським, у них тепло навіть серед зими. І боляче було дивитися на їхні останки, які я замальовував, у мене багато етюдів, замальовок по Подолу.

До цієї серії ввійшли полотна не тільки з київською архітектурою,

бо я їздив у Італію, Грецію, є вулички Риги, дуже дивні, своєрідні. Я ставлюся до сучасної архітектури прийнятно, та не можна серед прекрасної старої вулички ставити ті свічки чи щось чудернацьке на замовлення конкретних людей. Тим більше, що така європейська столиця як Київ повинна мати кваліфіковану комісію чи комітет, щоб перш ніж дозволити вбудовувати в уже сформований ансамбль старого міста якісь нові будинки, які вважаються здобутками архітектури, треба організовувати, можливо, і громадське обговорення. Тому, щоб повернутися до архітектури Києва справжнього, я б організовував екскурсії на вулиці Подолу. Ми не змогли їх відреставрувати, як це зробили в Ризі, де кожен будиночок світиться, як та дівчинка, яку ви бачили. Вони старенькі, але такі чепурні, що хочеться підійти і притулитися до теплої стіночки, вона тобі розкаже дуже багато історій, скільки минуло там поколінь, скільки відважних, великих, високодостойних людей народилися і пішли в світи, даючи своєю діяльністю визнання державі. Ми повинні пам'ятати, що на тій же Гончарній був прекрасний музей Світлицького, зараз там усе забудовується дикими кольоровими ансамблями. Колись я любив там блукати, вони мене втихомирювали, давали

якісь думки. А тепер зайдеш, глянеш ліворуч, праворуч, і все загорджене чорними ґратами, собаки гавкають, не хочеться туди заходити. Кожем'яцька, Гончарна, Нижній і Верхній Вали, Лук'янівська, Глибочиця і всі інші, які становлять великий ансамбль старого Києва, повинні бути взірцем, і до цього повинні долучитися і влада, й архітектори, й митці.

Ось зараз я працював над іконою, захотів повернутися до теми боротьби зла й світла. Юрій-змієборець, святий воїн, який поборов

зло. Житимемо з вірою, щоб зійшов цей вершник на білому коні й звершив акт праведного суду, бо коли зло перемагає, жити дуже важко. А тим більше людині, яка не сприймає дії зла. Я на своїй творчості відчував, коли те зло наступало і тиснуло на душу, на серце, не давало дихати. Але щоразу якось піднімався і йшов далі, перемагав того змія. Вершник летить! І ми летимемо далі”.

Матеріали підготувала
Валентина ДАВИДЕНКО

СЛОВО ПРОСВІТИ

ТИЖНЕВИК ВСЕУКРАЇНСЬКОГО
ТОВАРИСТВА «ПРОСВІТА»
імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Володимир Войтенко про Марка Грушевського

АНОНС

Борис СПИСАРЕНКО

Закінчення.
Початок у ч. 17–24 за 2007 р.

ВІВАТ, ЦЕНТРЕ ВИСОКИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ІННОВАЦІЙ!

Говорити про технічний прогрес замало. На нього необхідно гуртом тяжко працювати, і може тоді, після впровадження в життя світових і національних найпередовіших досягнень інженерної й економічної думки, культурологічних проектів, пожнемо плоди. А до того — запустіння, зруйновані часом і безгосподарністю “уламки самовладдя”, на яких *ганьба* напише наші імена (майже за О. Пушкіним)...

І ось — очам своїм не віримо: періодичне видання (виходить у світ мовою колишнього самовладдя і перекладі на нашу зветься “Будівництво та реконструкція”, № 11, 2006 р.), словістило, що Київрада вирішила створити нове комунальне підприємство — Центр високих технологій та інновацій. Буде й моніторинг світових і вітчизняних інновацій, і приробіток на користь киян... Дав би Бог. Тільки ж, даруйте, півтора мільйона гривень на таку надважливу пошуково-експертну, патентологічну справу — це крапля в морі. Бо хіба ж не помирають у безвісті на поліцях інститутів захисту інтелектуальної власності наші відкриття й винаходи? Помпезно запатентовані зусиллями чималого штату юридично підкованих держслужбовців...

Упровадження у виробництво нового, запатентованого, апробованого, передового — то кисень для нашого прогресу. Необхідна **законодавча, економічна база** для створення **фонду заохочення й підтримки інновацій** на базі підприємств і для організації інституцій, дослідних установ, експертних (на світовому рівні) галузевих департаментів, сертифікати від яких служитимуть перепустками на міжнародні аукціони інтелектуальної власності. Ось тоді й київській громаді щось перепаде. А сьогодні про прибутки говорити рано.

І все-таки названий Центр посіє у серцях інженерів та економістів, юристів та патентологів надію, що ми, хоч і з відривом у шістьдесят років, але станемо на шлях порятунку від колапсу, як це зробила Країна вранішнього сонця після того, як її вважали стертою зі світової мапи двома атомними ударами...

МУДРІСТЬ БУДІВНИЧОГО

Фото Олександра Литвиненка

Різниця лише в тому, що там патріоти поклали з власних гаманців свої єни на оltар порятунку, а в нас півтора мільйона, прогнозованих від столичного пирога, безслідно зникнуть у затінку адміністративних табличок на дверях...

Кожний бізнесмен, який упроваджує інновації, повинен мати пільгове оподаткування і відсотки прибутку від упроваджених відкриттів і винаходів, особливо вітчизняних. Тільки то-

ді ми зрушимо цю “конку” вгору, — “З Подолу на Хрещатий Яр”, як це було в Києві. Лише при доброму “кормі для тягла”. Бо надто вже застоялася, заіржавіла фіра. Коли б не увірвалися гужі...

Традиції, що процвітали в еліті Руси-України, ще не забулися: князь давав на спорудження храму Богородиці десятину від свого зиску. Нинішні можновладці, певна річ, за урядову прилюдну дяку, також дадуть поштовх прогресові — не мо-

жемо ж ми змиритися з думкою, що Терещенки, Симиренки, Ханенки, Мазепи, Володимир перевелися на наших теренах! Потрібна лише державна воля — і порятунок прийде.

Пригадаймо літописне, як зводилися мури київського Дитинця, — кожен, хто їхав на Бабин Торжок, мав привезти каменюку. Так само й частоколи на валах — поставали супроти спільного ворога завдяки зусиллям громади. А для замісу розчину в стіні Софійського й Зо-

споруди ці зростали!

І коли сьогодні ви доторкнетесь рукою до плінфи чи цем’янки стін Святої Софії, правічний пульс народу-будівничого резонує з биттям вашого серця, бо ми єдине єство, ім’я якому — український народ.

Різновидом цехового устрою демократичної формації давнього Граду Кия — його **громади** — сьогодні спроможне стати творче середовище науковців столиці, якому під силу взятися до загальноміських, ба навіть національних чи й глобальних турбот суспільства. Суглобність засад “Мудрості Будівничого” з завданнями громади обнадіює: наш голос має бути почутий.

Ось тільки не уподібнитися б нам до тих, хто під гаслом інновацій (до яких, певне ж, дехто зараховує і гігантські лабіринти торговельних підземель “Глобус”, “Метроград”, “Квадрат” і т. ін.) чинить зворотне, і не вихлюпнути з ночов немовля...

Читаємо: “25 квітня столичні археологи під час реконструкції майдану Незалежності розкопали фортифікаційну систему — оборонний вал, який захищав Київ від навали хана Батия” (Київ. Шлях у майбутнє. К.: Еко-Прес. 2001, с. 46). Ошатне видання, випущене до десятиріччя нашої держави мерією, не повідомило, на жаль, куди ж “камази” вивезли безцінний скарб — ґрунт із того оборонного валу. Прикро було спостерігати, як археологи намагаються вихоплювати буквально з-під ковша екскаватора фрагменти прадавніх споруд. Та темп “інновацій” під час спорудження “Глобуса” був такий напружений, що більшість деталей згаданого вище безцінного об’єкта з нашого минулого канула в Лету...

Сьогодні столична громада намагається протистояти такому манкуртизму і насамперед вберегти нашу київську землю. Вірисься, що вже невдовзі відродиться девіз: “Громада — великий чоловік”, без згоди якої жодна десть міських територій, парків, урочищ, плес не буде сплюндрована! Бо ще від давнини “Concordia civium murus urbius” — згода громадян є муром міста. Повернімося до шляхетних неписаних законів вічності!

Засновник:
Всеукраїнське
товариство “Просвіта”
імені Тараса Шевченка
Реєстраційне свідоцтво
КВ № 4066
від 02.03.2000 р.

Шеф-редактор
Павло МОВЧАН

Головний редактор
Любов ГОЛОТА

Редколегія
Любов ГОЛОТА,
Ярема ГОЯН,
Павло МОВЧАН,
Анатолій ПОГРІБНИЙ
Олександр ПОНОМАРІВ
Іван ЮЩУК

Перший заступник
головного редактора
Олександр ШОКАЛО
279-49-47

Заступник головного редактора
Петро АНТОНЕНКО
279-49-47

Заступник головного редактора
з виробничих питань
Наталія СКРИННИК
278-01-30 (тел/факс)

Відповідальний секретар
Ірина ШЕВЧУК

Відділ літератури
Уляна ГЛІБЧУК
270-55-57

Відділ культури
Валентина ДАВИДЕНКО
270-55-57

Відділ мови
Ніна ГНАТЮК
279-49-47

Відділ коректури
Тетяна ЩЕРБАК
Ірина СТЕЛЬМАХ
278-63-69

Комп’ютерна верстка
Ірина ШЕВЧУК
Олег БЕСЬСЬКИЙ
278-63-69

Черговий редактор
Олександр ШОКАЛО

Бухгалтерія
279-41-46

Адреса редакції:
вул. Хрещатик, 10-Б,
м. Київ, 01001

E-mail: slovo_prosvity@ukr.net
http://slovoprosvity.com.ua

Видруковано з готових
фотоформ на комбінаті
“Преса України” у середу.
Зам. № 3301225
Загальний наклад — 32000

Листування з читачами —
тільки на сторінках газети.
Відповідальність за достовірність
інформації несуть автори.
Редакція залишає за собою право
редагування та скорочення текстів.

При використанні наших публікацій поси-
лання на “Слово Просвіти” обов’язкове.

Індекс газети
“Слово Просвіти” — 30617

Передплатна ціна, враховуючи
поштові послуги:
на місяць — 3,38 грн.
на 3 місяці — 9,89 грн.
на 6 місяців — 19,18 грн.

